UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Narratio Eorvm Qvæ Dvaci Pro Celebranda Sanctorvm Ignatii Et Francisci Canonizatione Gesta Svnt

[S.l.], 1622

[Text]

urn:nbn:de:hbz:466:1-64921

Visual Library

Coll. Soc. Jesu [illegible]
Paderbornae

NARRATIO EORVM QVÆ DVACI PRO CELEBRANDA SANCTORVM

IGNATII ET FRANCISCI

CANONIZATIONE GESTA SVNT.

HVic ſolemnitati decretus eſt dies 12. Iunij, cuius diei pridie luce Sancto Barnabę ſacra initium aliquod eſt datū: viginti enim è noſtris ſummo mane ſecundò egreſſi, è duobus Canonicorum principibus templis, bonâ eorum voluntate, quidquid erat in ijs reliquiarum, & Cimeliorum auguſtum, atque pretioſum non ſine pompâ ad ædem noſtram detulere: Præibant è tæda virgine col-

luminantes pueri non paucis ciuium admix-tis; ſubſequebantur noſtri aut Lipſana ma-nu geſtantes, aut in linea veſte maioribus Lipſa nothecis feretro impoſitis ſuccollãtes. Et fuerat quidem R. P. Rectoris mens, & publicum populi votum, eodem die poſt veſperas ſolemnem ſupplicationem inſti-tuere, & è templo S. Amati vexillũ (vulgò cophanonẽ vocant) SS. IGNATII & FRAN-CISCI imaginibus inſignitum, quod ibidem ſolẽni ritu benedixiſſet Epiſcopus, per prin-cipes vrbis plateas, vnâ cum lipſanothecis, omnium ordinum comitante pompâ, maxi-mo, quo poteramus apparatu deferre; ſed huic noſtro publicoque voto, eorum, penes quos concedendi poteſtas eſt, voluntas non reſpondit.

A Meridie decantatis perinſigni ſympho-niâ veſperis Ibernica Iuuentus duorum ce-reorum, quos Ibernię inſignibus, & Sancto-rum nominibus ac ſurgẽtibus floſculis hinc illinc pictura variauerat, quorum ſinguli octo pondo appendebant, & quinque mino-rum, qui ante totidem cælites, recenter in diuorum numerum à ſummo Pontifice re-latos, quos imago in ara principe repræſenta-bat, arderent, ſuum in Sanctos & religionem animum eſt teſtata. Sub veſperam duæ ci-uium turmæ ferreis fiſtulis alijſque armis

ſplen-

nix-
ma-
ibus
ātes
, &
poſ
nſti-
algò
AN
dem
prin-
ecis,
naxi-
; ſe
benes
non

pho-
ce-
ncto-
hinc
ngul
ninoc
er in
e re-
ſenta
onem
æ ci-
armis
plen-

ner
in n
per

am-
m in
norũ
pul-
læ-
tatis
ntia
axi-
pho

octo
in-
, qui
um,
ulta
ibe-
per-
qui-
um-
udi-
exus:
qua-
ipe-
rna-
hinc
a te-
ilem
olem
n pe-
des

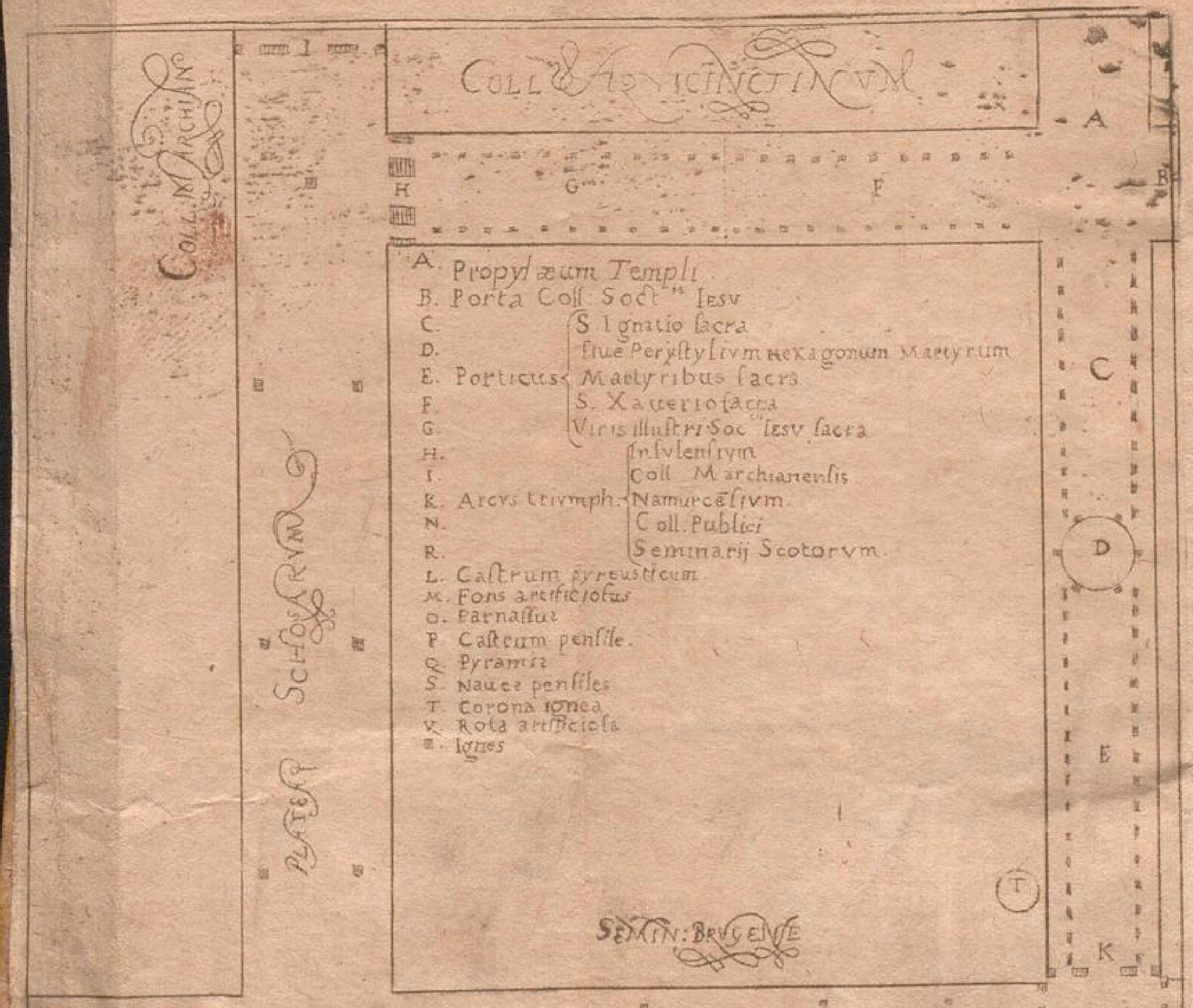

COLL. ADVICINCTINCVM
COLL. MARCHIANE
A. Propylæum Templi
B. Porta Coll. Soc.tis Iesv
C. D. E. F. G. Porticus S. Ignatio sacra / siue Perystylium Hexagonum Martyrum / Martyribus sacra / S. Xauerio sacra / Viris illustri Soc.tis Iesv sacra
H. I. K. N. R. Arcus triumph. Insulensium / Coll. Marchianensis / Namurcensium / Coll. Publici / Seminarij Scotorum
L. Castrum pyreusticum
M. Fons artificiosus
O. Parnassus
P. Castrum pensile
Q. Pyramis
S. Naues pensiles
T. Corona ignea
V. Rota artificiosa
Ignes
PLATEA SCHOLARVM
SEMIN: BRVGENSE
COLL PVBLICVM
SEMINARIVM SCOTORVM
ICHNOGRAPHIA APPARATVS PLATEARVM CIRCA COLLEGIVM

lumina
tis ; ſu
nu geſ
Lipſa
Et fue
public
veſper
tuere,
copha
CISCI
ſolẽni
cipes
omniu
mo ,
huic n
quos
reſpo

A M
niâ ve
reoru
rum n
illinc
octo
rum,c
diuor
latos,
bat,a
anim
uium

em
ci-
nis
en-

ſp
ph
an
ſo
ue
ti
tu
æ
m
pr

ſe
gr
in
cu
vl
re
pe
de
ph
ne
A
tu
da
m
H
ne
in
pe

ſplendidiusquàm aliàs inſtructæ, per triumphales arcus, & eas quæ ante Templum in angulum coeunt, plateas, feſto tympanorũ ſonitu proceſſere, & exoneratis ſæpius puluereo partu bombardis dedere publicæ lætitiæ argumenta. Exceperunt hos in ciuitatis turri, & omnibus vrbis Templis ſonantia æra campana, & noctis illius partem maximam diei inſequentis ſolemniori triumpho proluſere.

Antequam earum rerum, quæ per octo ſequentes dies geſtæ ſunt, narrationem ingredior, operæpretium eſt, totum eum, qui in templo & plateis viſebatur, apparatum, cuique eâ demum nocte & quidem adulta vltima manus eſt impoſita, paucis deſcribere. Is à ſeminario Scotorum, vnicus & perpetuus propemodum fuit. Ac primò quidem ad Scotorũ ſeminarium ſtabat triumphalis arcus duos & triginta pedes latitudine, altiudine verò quadraginta complexus: Anteriorem illius faciem ſuſtinebant quatuor columnæ, quarum diameter ſeſquipedalis, altitudo cum baſibus & ſolitis ornamentis pedum viginti. In media baſi hinc Hæreſis velut carcere & cancellis clauſa teneretur, caput exerebat, inde verò ſimilem in modũ Idololatria: mediam operis molem peruadebat fornicata porta, octodecim pe-

des alta, lata duodecim, quinos profund.
Interior facies erat muri inſtar ſolidi mar-
morei, cui columnæ applicitæ viderentur.
In intercolumnijs autem fornices erant ap-
picti, quibus impoſitæ humana formâ ma-
iores ſtatuæ: In dextro quidem latere leo-
nem diſcerpebat Sampſon è cuius rictu
euolabant apes, quas ramo ac tintinnabulo
prætenſo, S. IGNATIVS colligebat ad nou-
aluearis coloniam: Arcui huius fornicis in-
ſcriptum erat: *Chriſto ſeruatori*. Ex altera par-
te in ſimili loculamēto eadem magnitudine
Hercules hydram claua conficiebat cuius
capitibus abſciſſis facem applicabat S. XA-
VERIVS, cum Epigraphe: *ne cæſa repullulet*.
Fornicis hæc erat inſcriptio. *Chriſto victori*.
Portæ mediæ impoſita erat moles cuius fa-
ciem implebat Dauid pro tribunali in ten-
torio ſedens, contentionem illam militum
componens de qua 1. Reg. c. 30. & ſpolia ex
æquo diuidens, cum inſcriptione: hinc qui-
dem à ſiniſtris; *eunti ad prælium*: Inde vero à
dextris: *& manenti ad ſarcinas*. Eminebat à
dextris ſuper hoc pegma ſtatua S. IGNATII
capite cerâ fuſo, cui reliquum corpus erat in
veſtibus noſtris ſtellis aureis fimbrijſque di-
ſtinctum. A ſiniſtris vero ſimili omnino ſpe-
cie ſtabat XAVERIVS: medius erat terrarum
globus diametro quinque pedum, cui deſu-
per

fundā
ma
entu
nt ap
â ma
e leo
riĉt
abul
nou
cis in
par-
udin
cuius
XA-
lulet.
ctori
is fa-
ten-
itum
ia ex
qui-
ero à
bat à
ATII
rat in
e di-
ſpe-
rum
eſu-
per

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

i
per
te:
late
ved
que
geſ
rur
Ta
cor
ſite
Rl
XA
era
era
alt
ſe
Pe
ra
la
ve
tu
V
N
N
p
&
m
c
a

um
u-
er

pe
te
la
ve
q
ge
ru
T
co
ſi
R
X
e
e
a
ſ
P
ra
la
v
t
V

m
ſu-
per

per nomen IESV irradiabat addito lemmate: *In omnem terram.* In inferiore pegmate ex latere S. IGNATII viſebatur Europa tauro vecta & diademate ac ſceptro inſignis, quæ quernas coronas à S. IGNATIO accipiendas geſtabat ſinu, & manu prætendebat, quarum vni erat inſcriptum: *Ob ciues ſeruatos.* Sub Tauro vero emblema erat hortus ſeptus, & conſitus cum epigraphe. *Parta tueri.* Ex oppoſito latere S. XAVERIO adequitabat India Rhinoceroti impoſita laureas coronas eidē XAVERIO præbens quarum vni adſcriptum erat: *Ob Hoſtes deuictos.* Rhinoceroti ſubiectū erat Emblema, arbor Indica, quæ ramis ex alto in terram demiſſis latè quaqua verſum ſe propagat, cum lemmate: *Noua quærere.* Porro SS. Patres prehenſas manu coronas radijs nominis Ieſu inſerebant, quaſi eius laudis, qua vel Europam ab Hæreſi ſeruaſſe, vel India Idololatriam perpuliſſe dicerentur, nihil ſibi decerptum, ac tributum vellēt. Vnde è S. IGNATII ore exibant hæ voces. *Non nobis.* Subdebat vero XAVERIVS: *ſed Nomini tuo.* Ab vtroque plateæ latere appenſa erant periſtromata elegantibus diſtincta picturis, quæ Seminarij fundatores eximioſque benefactores referebant; quibus accedebat P. Ioannis Ogilbæi olim ſeminarij alumni nunc Martyris effigies. Legebantur

etiam in parietibus emblemata: ſed eminebat præ cæteris vti tabulæ magnitudine, ita operis elegantia, prima illa huius Seminarij author, & parens MARIA STVARTA Scotiç, Galliarumque Regina, eo planè ſtatu, vultu amictu, atq; omni reliquo apparatu ſpectabilis, quo theatrum quondam funeſtũ ſimul & glorioſum capite truncanda cõſcenderat. Stabant & in protẽſis longè funibus mediâ platea naues duæ pendulæ, malis, velis, rudẽtibus tormẽtis bellicis, armis denique omnibus per bellè inſtructæ; Beatarum mentium vna, Infernarum altera: quæ die aliquo per octauam nauali prælio committendæ erant.

In ipſo vero quadriuio, quo Scotorum platea maiori ſtudioſorũ plateæ ſe commiſcet, extabat ingens Pyramis, inſigne duorum Bibliopolarum Bogardi & Belleri, qui ſuis illam expenſis erexere in Sanctos & Societatem noſtram beneuolentiæ monumentum. Erat hæc ſeptuagintá pedes alta, & quadruplici facie triginta duobus magnis Emblematibus Hieroglyphicis, quid pro pietate & ſcientijs, quid contra Hæreſim & Idololatriam Sancti noſtri fortiter, & ampliter fecerint, oſtentabat In ipſa baſi viſebatur ex vna parte hæc inſcriptio:

IESV-

ine-
:, ita
narij
otię,
ultu
ecta-
mul
erat,
ediâ
adē-
om-
en-
ali-
ten-

pla-
cet,
Bi-
s il-
eta-
am.
ru-
ole-
e &
la-
ce-
vna

S V

T O
I O
E

Bohe-
egerit;
alte-
os Gal-
Iulia-
ereſeos
incijs à
Socijs
e Chri-
terrun-
NATII,
ſerijs ri-

llerus

baſi, hæc

aine-
e, ita
inarij
cotiç
vultu
ecta-
ſimul
derat.
nediâ
udē.
om-
men-
ali-
tten-

pla-
ſcet,
Bi-
is il-
ieta-
tum.
dru-
ble-
te &
ola-
ece-
vna

S V

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

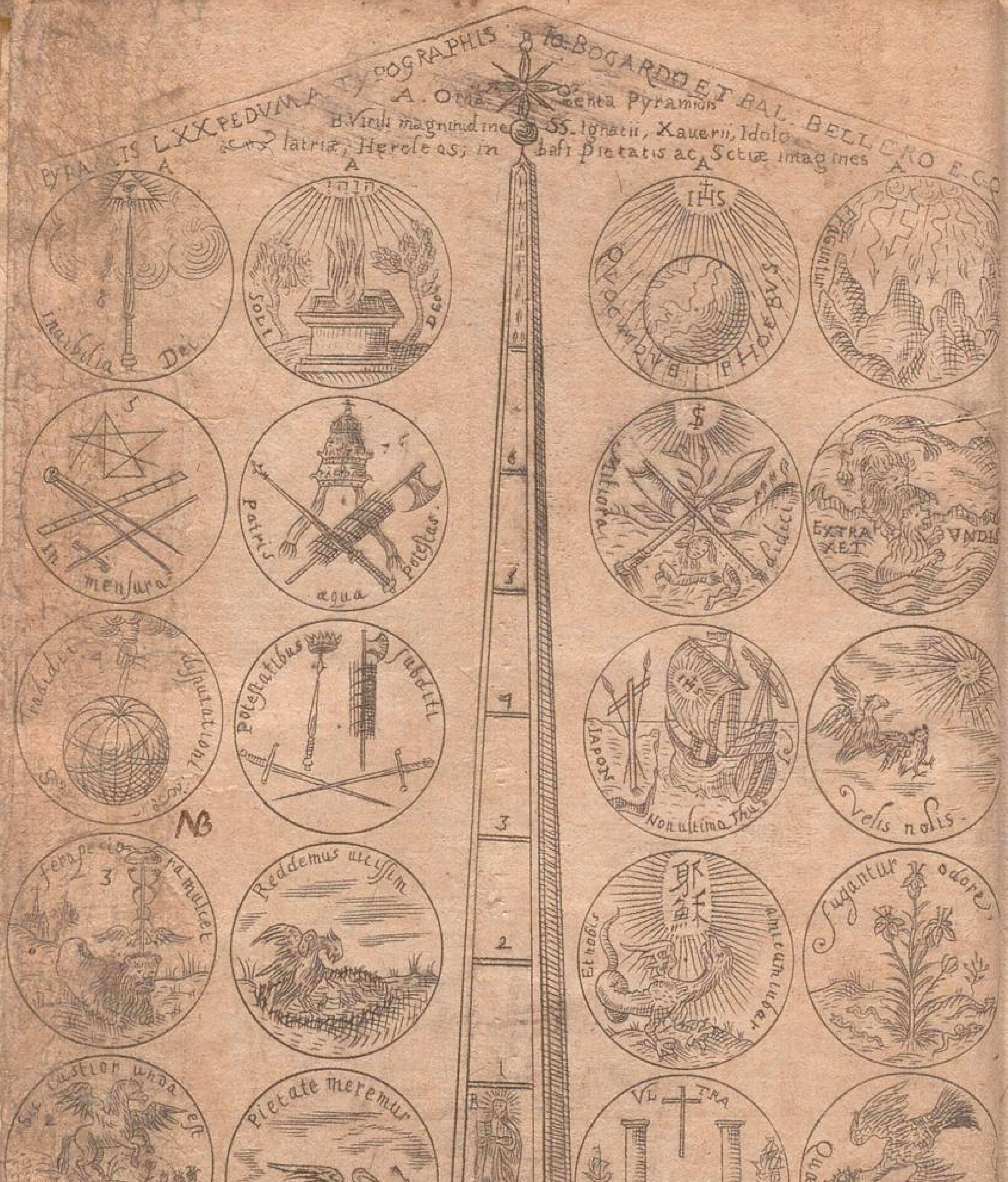

I
m
Pa
ro
lo
cu
m
S.
ve
ſtı
ce
&
te
T

etiam in
bat præ c
operis el
author,&
Galliaru
amictu,a
bilis,quo
& glorio
Stabant
platea na
tibus tor
nibus pe
tium vna
quo per c
dæ erant.
In ipſo
tea maior
extabat in
bliopolar
lam expe
tem noſtr
Erat hæc
plici facie
matibus H
ſcientijs,q
triam San
rint,oſtent
parte hæc

I

m
Pa
ro
lo.
cu
m
S.
ve
ſti
ce
&
te

T

IESV CHRISTO
PONTIFICI MAXIMO
ÆTERNO EVROPÆ
SOSPITATORI.

Quod recenti memoria Bohemiam, ac Pannoniam ſubegerit; Palatinum alioſque rebelles altero prælio fregerit, Hugonotos Gallos ad Rupellam ceciderit, Iuliacum hoſti eripuerit: Vt hæreſeos monſtrum totidem hiſce Prouincijs à S. IGNATIO & eiuſdem militiæ Socijs verbi gladio confectum ex orbe Chriſtiano exturbet, & porrò auerruncet. Ex voto ipſis Diuorum IGNATII, & XAVERII conſecrationis ferijs rite ſuſcepto.

Typographi Bogardius & Bellerus
D. D.

In oppoſitâ vero Pyramidis baſi, hæc itidem legebantur.

IESV CHRISTO
VICTORI TRIVMPHATORI
SEMPER AVGVSTO,
INDICO, IAPONICO, SINICO, AMERICO.

Cuius auſpicijs S. FRANCISCVS XAVERIVS, alijque commilitones prolatis ad ortum vltra Gangem ac Tigrim æterni Imperij finibus, in Iaponiam ac Sinas victricia ſigna intulerunt, fixerunt. Cuius ductu ſuperatis ad occaſum Gadibus per Americam nouumque orbem toto terrarum ambitu ſacra arma circumtulerunt.

Typographi Bogardus ac Bellerus Deuotionis ergo LL. MM. PP.

Solemnibus Apotheoſeos ludis Diuorum
IGNATII & XAVERII.

DVo alia baſis latera hinc ſcientiæ effigies magnitudine ſupra humanam, inde vero Pietatis cum ſuis inſcriptionibus

occu-

occupabant. Supra baſim in ipſis quatuor angulis totidē globi erāt impoſiti diametro ſeſquipedali, quibus inſiſtens Pyramis ad eam, quam dixi magnitudinem, non ſine ſpectantium ſtupore audaci opere aſſurgebat, in cuius quatuor lateribus ea quæ dixi emblemata ad quinquaginta pedū altitudinē ſuis diſtincta areis & inſcriptionibus legebātur: vbi vero Pyramis iam in anguſtum coiens ſpatium iſtis hieroglyphicis non dederat, ibi reliqua cuſpis, flammis in altum emicantibus oppleta erat.

Harum porro picturarum, & emblematum hæc erat ſpecies: ac primo quidem ea pyramidis facie, quæ in baſi efformatam præferebat Scientiam; aſſurgēte ſupra baſim proximo ſpatio viſebatur S. IGNATIVS virili magnitudine, librum apertum manu ſuſtinens: proximè ſuperiorem areolam, eamque circularem occuparant picti pueri Europeo habitu, libris & reliquo ſcholaſtico inſtructi apparatu, cum ſubiectâ epigraphe: *Sinite paruulos.*

Inde aſſurgebat mons intra parem circulum, cum Pegaſo & fonte ſcaturiente: additis ad labrum fontis lilijs cum inſcriptione: *Sic caſtior vnda eſt.* Tum Rhetoricam figurabat Caduceus Mercurii, ſuperaddito IESV nomine cui leo caput ſubmittens adiun-

ctum

ctum habuit hoc elogium. *Fera pectora mulcet.* Exinde ſpectabatur manus è nube, orbem filo appenſum demittens, Philoſophiæ emblema, cum hoc lemmate: *Tradidit diſputationi*. Proxime aggeſta ſimul erant, quadrãs geometricus, norma, circinus, & huiuſmodi Matheſeos inſtrumenta, cum epigraphe: *In menſurâ*. Denique ſceptrum ſuperiori parte in radiatum triangulum cum nomine Iehoua immiſſum Theologiam ſcientiarum principem adumbrarat cum inſcriptione: *Inuiſibilia Dei.*

Oppoſitam his faciem, quam Pietati conſecrant, proximo continenter ab illâ ſpatio occuparat, lilium manu prætendens XAVERIVS: ac deinde proximè ſupra verticem in rotundâ areolâ imminebant roſarijs inſtructi, alijſque ad pietatem appoſitis inſtrumentis Indi pueri, quibus ſuſcriptum. *Ex ore infantium.*

Inde volabat Ciconia alteram effœtam ſuſtentans, pietatis in parentes ſymbolum, cum hoc elogio: *Pietate meremur:*

Proximè ſupra hanc in ſua itidem circulari areâ pullos ſanguine perſanabat Pelicanus, pietatis parentum in filios imago, cum epigraphè: *Reddimus viciſſim.* Exin obſeruãtiam magiſtratibus debitam expreſſerant ſub ſceptro & faſcibus decuſſati gladij, qui-

bus

bus adſcriptum hoc lemma. *Poteſtatibus ſubditi*. Mox ab iſtis, ſpectabatur faſcibus & ſceptro decuſſatis imminens Tiara, obſeruantiæ aduerſus eccleſiaſticam poteſtatem emblematica deſcriptio, & ſubdebatur hoc hemiſthicium, *Patris æqua poteſtas*, Denique fumabat igne ara pietatis in Deum ſymbolum, cui addita erat inſcriptio. *Soli Deo*.

Tertia facies primo ſtatim aſſurgentis ſupra globos pyramidis aſpectu exhibebat Hæreſim ſub Erynnis laruâ perſonatam, hærentemque in vinculis ad immane ſaxum, cuius ſummo cacumini Pontificis Tiara imminebat. Proximè deſuper biblia ſacra fædabant, vnguibuſque diſcerpebant Harpyæ cum inſcriptione. *Nec ſacrum immune*. Deinde imperij inſigne Aquila, vnguibus alterius pedis in ſimiæ tergum infixis, altero pede ex eiuſdem animalis fruſtra obnitentis capite coronam detrahebat cum epigraphe. *Quæ* CÆSARIS CÆSARI.

Tum in ſimili circulari campo ſerpentes fugabat Galliæ lilium, quibus addita erat hæc inſcriptio: *fugantur odore*.

Spectaſſes mox albam aquilam regni Polonici inſigne, quæ vnguibus prehenſam noctuam obluctantem ſoli obuertebat, duobus hiſce verbis infraſcriptis. *Velis, nolis*.

Proxi-

Proximo deinde ſpatio Leo Belgarum orthodoxæ fidei inſigne, Zelandicum leonem vnguibus victoris implexum educebat aquis; cum elogio: *extrahet vndis.*

Denique ſupremo loco fulmen è cælo miſſum cadebat in rupem, cum inſcriptione *Franguntur dura.*

Quartam denique totius Pyramidis faciem illuſtrabant trophæa debellatæ, proſtrateque Idololatriæ quam proinde primo ſtatim ſupra baſim velut loculamento magnitudine humanâ ſpectaſſes exarmatam, & reuinctis poſt terga manibus alligatam cruci. Proximo deſuper circulo picti viſebantur vrnis aquas vomentibus incumbentes hinc Tigris, inde Crocodilus; fidei ad ortum propagatæ hanc indicem præferentes epigraphem. *Trans Gangem Tigrimque.*

Inde prominebant medio mari Herculeæ columnæ cruce ſuperpoſitâ, quibus lemma quo ad occaſum in nouum orbem illatam crucem ſignificabatur, additum hoc erat. *Vltra.*

Has ſupra nomen IESV radiante ſole amictum intuebatur Sinenſis imperij inſignis Draco, cum inſcriptione. *Et nobis amicum iubar.*

Deſuper in cruce littori infixâ ſpectabantur haſtæ decuſſatæ, quibus generoſi Iapo-

niæ

niæ Martyres latera transfoſſi ferre ſolent, vt plurimum de Tyranno triumphum: appellebat & nauis nomen IESV velis præferens, cum elogio, *Non Vltima Thule.*

Tum in proximo ſpatio duæ ex S. IGNATII nomine irradiabant implexæ principes literæ, ſub quibus in decuſſim compoſitæ ſecuris & claua barbaricæ crudelitatis inter Americæ populos præcipua inſtrumenta iam oliuæ ramis innexa hanc habebant inſcriptionem. *Mitiora didici.*

Denique Zodiaco inſertum Auguſtiſſimum IESV nomen, totum orbem ſparſis quaquaverſum radijs colluminabat, legebaturque infra. *Quocumque Phœbus.*

Atque hæc enucleatius & paullò fuſius, quam ferret propoſitum ſubijcere oculis placuit, tum quia videbantur habere artis & induſtriæ plurimum, voluptatis non parum, tum vt colligeretur ex horum deſcriptione, ſi quæ in ſubſequentibus non abſimilia tacerentur, non id factum, quod minor eorum eſſet elegantia aut venuſtas, ſed breuitati, & vitando tędio, id à me conſulto datum.

Sex aut ſeptem ab hac Pyramide paſſibus collegium verſus pendebat è fune plateam interſecante caſtellum puluereo partu varijſque crepitaculis fartum, ſuis turriculis picturiſque diſtinctum. Viſebatur exinde ſi-

mili fermè ſpatio, alterius Bibliopolæ Mat
Wion in ſūmo prope domus faſtigio the
trum penſile, quod in plateam ad tredeci
& amplius pedes quinquangulari form
excurrens, & columellis vndique loricatu
atque depictum nouem Muſas ſubinde ſu
carmina admixto vario muſicorum inſtru
mentorum genere concinentes, & Pegaſu
in frondoſo cacumine fontem excitante
ſpectantibus exhibebat, cum inſcriptio
cubitalibus litteris exarata, quę merito He
liconem & ſcientias Sanctis nouis & Socie
tati IESV, è quibus tantam lucem accepiſ
ſent, ſacras eſſe oportere deprædicabat.

Parnaſſum hunc excipiebat contiguus ar
cus triumphalis ingenti mole mediam ſtu
dioſorum plateam ad collegium publicum
& Medicorum ſcholam diuidens, & triplic
arcuatâ portâ, commeanti huc illuc popul
viam aperiens. Longus is erat vno ſupr
quadraginta pedes, altus viginti ſeptem, pro
fundus octo, ſodalitatis B. Virginis, qu
Theologis, Iuriſperitis, ac Medicis conſtat,
publicum votum: ſpatia media, quæ inte
portas excurrebant, diſtinxerant ſenæ co-
lumnæ, quas inter hinc S. Auguſtinus Theo
logorum, inde S. Iuo Iuriſperitorum Patro
nus magnitudine humanâ depicti S. Ig-
natio, qui in ſupremis totius arcus clathris
eadem

Ma
the
deci
form
catu
de ſu
nſtru
gaſu
nter
otion
o Ho
Socie
cepiſ
t:
us a
n ſtu
cum
iplio
opul
ſupr
,pro
qua
nſta
inte
co
heo
atro
Ig-
thriſ
dem

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

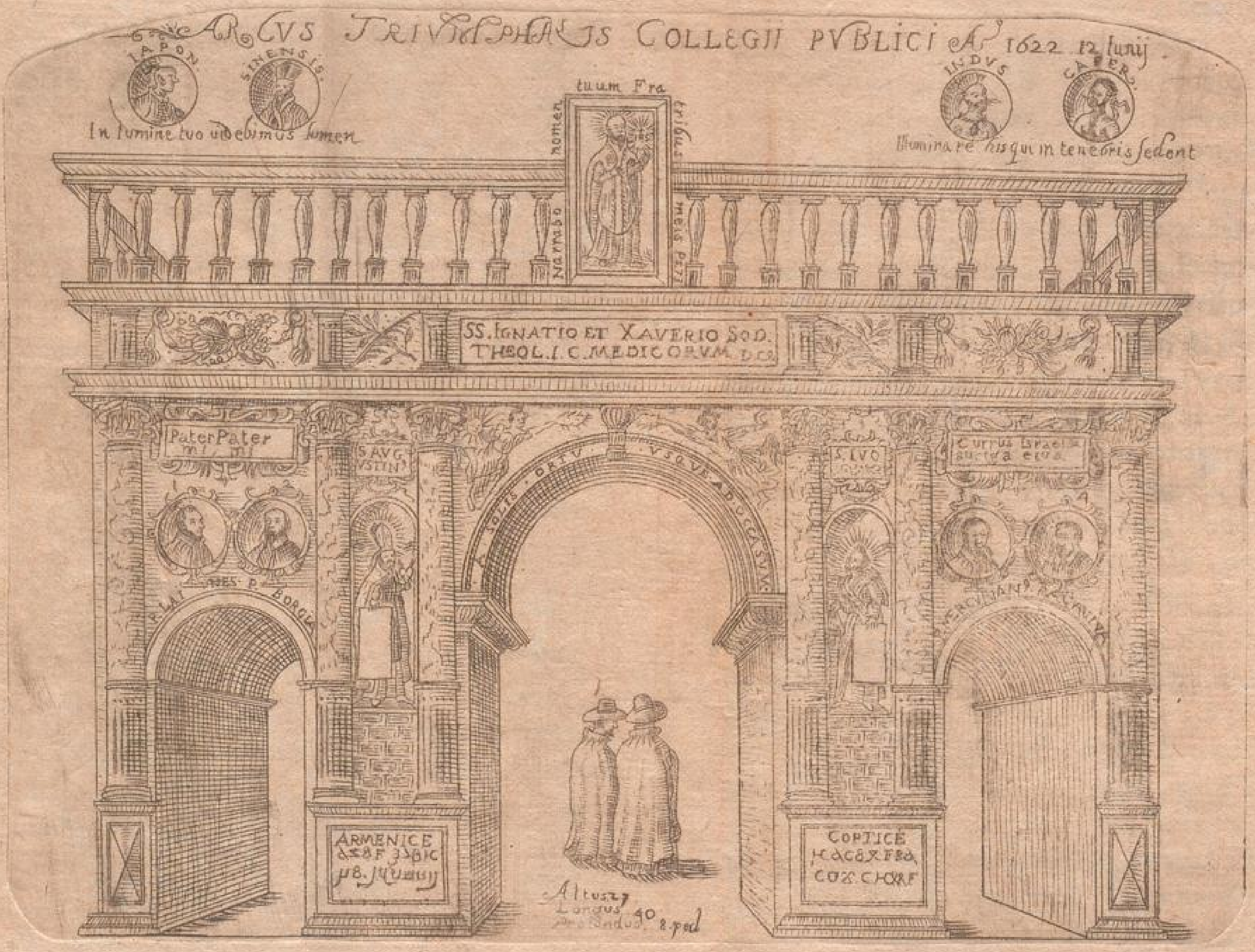

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

PR
ade
on
n o
orn
t D
ant
ne
Eth
ect
es
rin
.V
con
a a
bi
ua
ar
ies
ran
e,a
a ſp
abu
ētu
eu
H
am
eis
lte
que

adem maguitudine prominebat, de nouis
onoribus congratulabantur: quod ipſum
ı oppoſitâ arcus fronte S. XAVERIO pari
ormâ alijs tamen inſcriptionibus S. Coſmas
Damianus Medicorum Patroni factita-
ant, ſub columnis in ipſa baſi ex omni fer-
ne linguâ Hebraica, Chaldaica, Arabicâ,
Ethiopicâ, Abiſſinicâ, Indicâ, Copticâ, ad-
ectâ ſubtus Latinâ explicatione, inſcriptio-
es variæ legebantur: Eminebat & ſuper
rincipem portam hæc epigraphe: *Sodalitas*
.Virginis Theologorum, Iuriſconſultorum, Medi-
corum erigebat, conſecrabatque. Extabant etiam
ı arcus fronte, quam IGNATIVS ſacram
bi fecerat, ſupra minores & laterales portas
uatuor Generalium, qui primum noſtrum
arentem eo in munere ſubſecuti ſunt, effi-
ies, vt & in altera, quam XAVERIO conſe-
rarant, Indi, Cafri, Iaponis, & Sinenſis figu-
e, addito ſingulis lemmate, quod quorſum
a ſpectarent, ſignificabat. In ſupremo arcus
bulato inſtrumẽtorũ muſicorũ vocũq; cõ-
ẽtus, ſpectãtis & cõtinuo fluxu euntis ac re-
euntis populi aures, animumque mulcebat.
Hoc arcu pertranſito, antequam in alte-
am è duabus, quæ ad templum ferunt, pla-
eis gradum quis vertat, incurrebat in oculos
lter Triumphalis arcus à Præſide collegio-
que Marchianenſi in Sanctorum honorem
ere-

erectus, ſuâ ſane viſendus elegantiâ: emin
bat enim ſupra portam è tribus maxim
ingens columna ſeptemdecim pedum al
tudine, in cuius epiſtylio Aquila expanſis a
hãc medio ventre exhibebat inſcriptione
Aquilis velociores. In ipſâ vero columna ſi
ſcapo Hieroglyphica viſebãtur vtriuſq; S
cti res geſtas adumbrantia; Ipſius baſis ſ
ram prenſabant hinc inde leones ſub qu
rum pedibus ſcriptum erat hoc elogiu
Leonibus fortiores. In ipſâ vero baſi legeb
tur hæc epigraphe: *Indefeßis fidei Chriſti
vtroque in orbe propagatoribus, firmißimis Ecc
ſiæ columnis*, S. IGNATIO *&* S. FRANCIS
XAVERIO, *Collegium Marchianenſe erigebat,
dicabat*.

Viſebatur infra ſupra portæ maioris a
depictum ouis caput ramum oliuæ præte
dens, inde vero Leonis cũ palma, additu
que hoc lemma: *Paciferis victoribus* In m
norum portarum fronte, hinc S. Rictru
Marchianenſium patrona, Inde S. Euſeb
eius filia variæque à lateribus Sybillaru
effigies, totam arcus faciem auguſtiore
fecerant.

Sed iam ad Templum flectendum eſt a
terutrâ plateâ, è quibus quamcumque i
grederis, arcum triumphalem habes in co
ſpectu, hinc Inſulenſium ad extremum au
maio

r
emi
axim
um a
nſis
tion
ana
ſq;S
aſis
b qu
ogiu
lege
briſti
s Ec
NCIS
ebat,

is a
præt
ditu
In
ctru
Enſe
llar
tion

eſt
que
n co
n au
ma

A. Inſcriptio. B. Imagines antiquæ. C. Symbola varia de utroq; S.to
D. alia Symbola, S. Ignatium ſociis IESV fundat. S. Xaveriu[illegible], utriusq; geſta, mortem, terraq; Cœliq; honores figurantia.

...e honores figurantia

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

P
maio
inde
rũ T
lum
hunc
curre
xus d
illo
bellè
in alt
aliqu
tatis
paſſu
ctus
omn
is alt
eâ fr
IGN.
ne in
loca
tion
TIO
In
tuba
lium
dran
infer
ab v
adun

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

maioris Aquicinctinę conſpicuũ angulum, inde Namurcenſium in eo triuio, quod duorũ Templorũ S. Iacobi & Societatis veſtibulum ſpectantibus aperit. Sed antequam ad hunc Namurcenſium arcum deuenias, occurret tibi in plateæ medio palus terræ infixus decem circiter pedum altitudine, ac in illo fons turriculis quatuor hinc inde per bellè inſtructus, totidemque fiſtulis aquas in altum eiaculans, elegantis ſtudioſorum aliquot induſtriæ, & in Sanctos noſtros pietatis argumentum. Viginti circiter ab illo paſſus aſſurgebat ille à Namurcenſibus erectus arcus triumphalis, triplici, vt triuium ex omni parte clauderet, exporrectâ facie: erat is altus triginta quatuor pedes, latus triginta: eâ fronte, quâ Societatis ædem ſpectabat, S. IGNATII imaginem 6. pedum magnitudine intra ſummæ coronidis columellas collocatam præferebat, cum hac ſubſcriptione. *Inuictiſſimo fidei propugnatori* S. IGNATIO *Namurcenſes. DD.*

Inde verò ſupra portæ maioris fornicem tubam gemelli inflabant angeli, at in lateralium portarum fronte hinc Hęreſeos Hydram clauâ perimens Hercules, inde ex inferis Idololatriæ educens Cerberum, quid ab vtroq; Sancto, dum viuerent geſtũ eſſet, adumbrabat. In columnarum vero baſibus,

quæ in qualibet arcus facie aſſurgebant
numero, legebantur inſcriptiones linguâ
riâ. Oppoſitam Collegio Publico arcus
ciem occuparat XAVERIVS picturis emb
maticis, paribuſque cum priori ornamen
hinc inde diſtinctus: tertia deniq; arcus f
quæ S. Iacobi Templum ſpectabat, dic
erat S. TERESIÆ, cui comites ex vtraq
parte additi SS. ISIDORVS & Nerius, ac i
ter hæc ſummi Pontificis inſignia Gen
litia.

In triuij medio, intra ipſa arcus latera, a
ſurgebat ingens pegma viginti nouem p
dum altitudine, ac in ipſo pegmate ſpect
batur caſtrum quadraginta circiter ambit
magnitudine vero nouem pedes compl
xum, ſuiſque inſtructum mænijs & turrib
quibus hinc inde prominentia Hæreſiarch
rum capita, & introrſum recondita è pulu
re tormentario varia ludicra, vt ſunt vola
les virgulæ, rocheta, crepitacula, cæteraq
eiuſcemodi inſtrumenta noctis inſequent
oblectationi reſeruabantur.

Ab hoc triumphali arcu viſebantur a
vtroque latere ad templum vſque, & à te
plo recto ad læuam flexu ad arcum vſqu
Inſulenſium longâ ſerie excurrentes port
cus, centum & quatuor ſubnixæ columni
quam ars & picturæ Dorico & Ionico ope

var

bant
guâ
cus
emb
men
us f
,dic
ytraq
s,ac i
Gen

era,a
em p
ſpect
mbit
ompl
rribi
iarch
pulu
vola
eraqu
quent

tur a
& à tê
vſqu
port
umni
oper
var

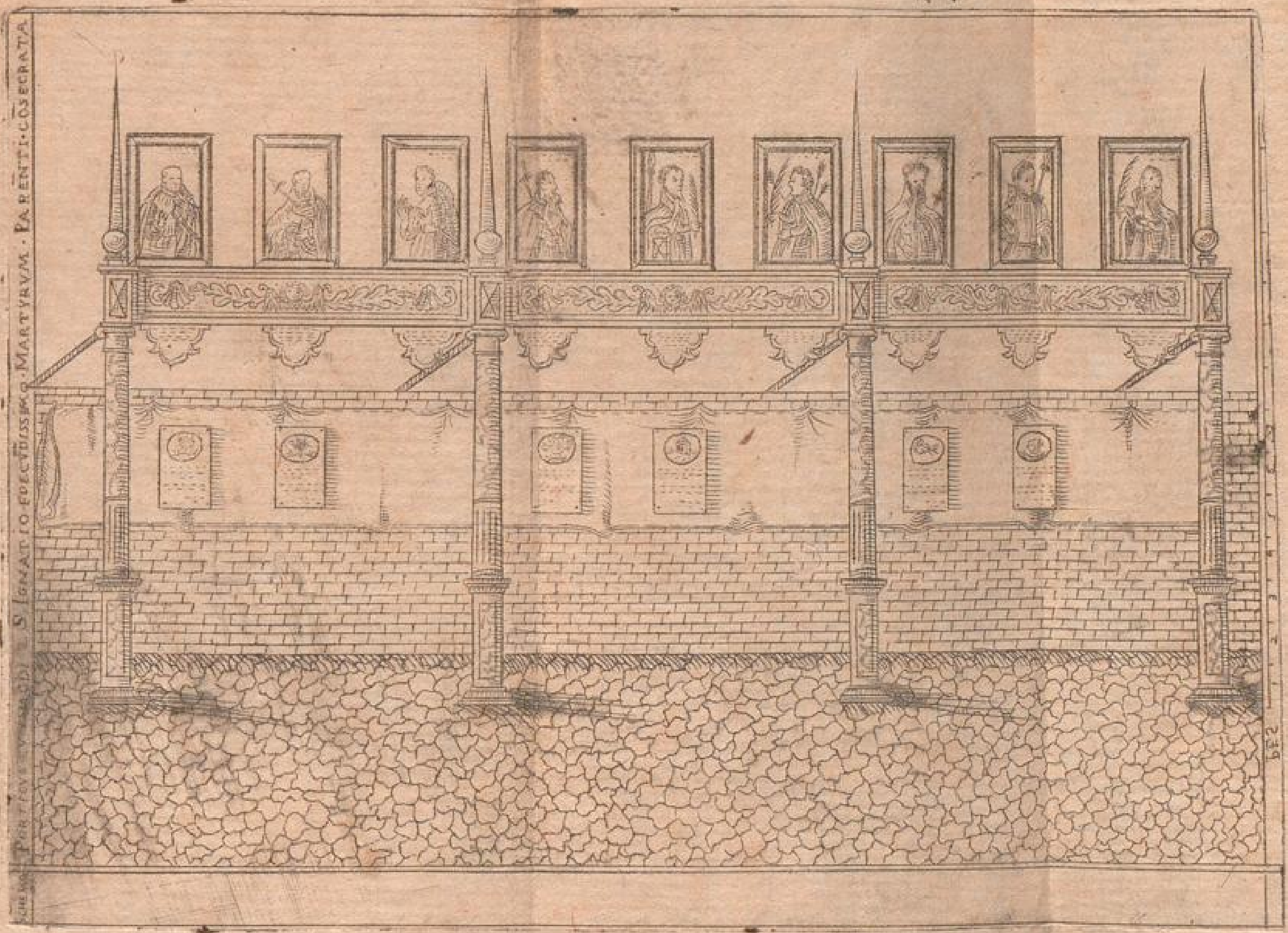
PORTICVS … S. IGNATIO … MARTYRVM · PARENTI · CŌSECRATA

qu
nu
riâ
ci
ma
hi
qu
era
pa
ter
lit

ſur
du
ba
ma
xu
qui
run
re t
les
eiu
obl
A
vtro
plo
Inſu
cus,
qua

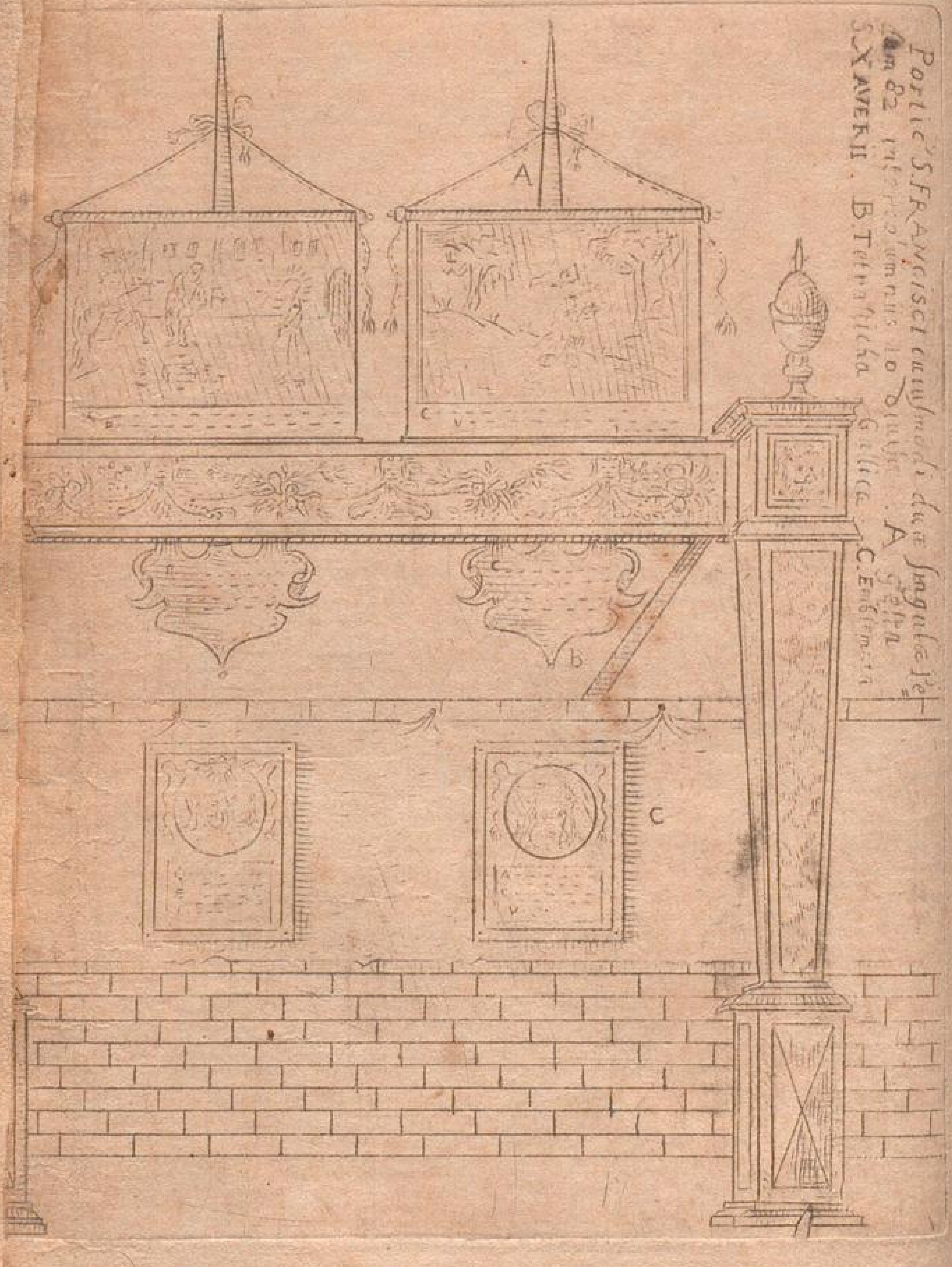
Porticus S. FRANCISCI
S. XAVERII. B. Tetrasticha Gallica C. Emblemata
A
C
b

variè illuſtrauerunt. Columnas vero ipſas nouem & ampliùs pedum altitudine aſſurgentes, & pari à ſe diſiunctas ſpatio interiungebant affixi epiſtylio aſſeres picti, zophororum in morem, ac ſupra aſſeres ipſos perpetuâ ſerie ſpectabantur ducentæ quinquaginta ſex, & amplius imagines, quarum centum & ſeptuaginta altæ tres pedes & amplius, latæ duos & dimidium, limbis inauratis incluſæ. In priori porticus parte, qua ad arcum Namurcenſium attinebat, ſpectabantur longo ordine Martyrum Societatis IESV nonaginta icones, ac deinde in turri velut hexagonâ, quæ in medio plateæ inter porticus eminebat, viſebantur effigies aliæ viginti tres, vnà cum quatuor ſericis labaris, & tabulâ, in qua maioribus literis legebatur hęc inſcriptio: S. IGNATIO *de Loiola fœcundiſsimo Martyrum Parenti Societas* IESV *Duaci L. M. Q. P.*

Poſt turrim hexagonam ea parte, qua porticus ex vtroque latere ſeſe porrigebat ad templum, S. IGNATII geſta & miracula in quadraginta longioribus tabulis quarum altitudo pedum erat duorum, paullo amplius lõgitudo, depicta legebãtur. A templo deinde ad læuam flectenti, eadem prorſus forma in porticus hinc inde ad Inſulenſium arcum

excurrentis zophoris, viſebantur aliæ qu
draginta S. FRANCISCI XAVERII præcl
riora facinora exhibentes imagines, ac dei
ceps eadem vtrimque ſerie ſexaginta ill
ſtrium è Societate virorum effigies: quib
præfixa legebatur hæc inſcriptio: S. IGNA
TIO *de Loiola Illuſtriorum filiorum parenti Soci*
tas IESV *Duaci L.M.Q.P.*

Illuſtrarunt non mediocriter harum im
ginum porticuumque inſignem ſanè, & du
bio procul admirabilem apparatum, bis ce
tum & ſeptuaginta ſeptem doctrinæ ſing
laris diſcipulorum noſtrorum emblemat
ſub ipſa porticu ad laterales muros in pann
verſicolore vtrimque appenſa, quæ vti SS
IGNATII & FRANCISCI XAVERII, ſing
lorumque Martyrum, Virorumque Illu
ſtrium imaginibus, quas loco paullò em
nentiori deferebant zophori, æquâ ſemp
proportione ac diſtantia reſpondebant, i
varias nunc SS. IGNATII & FRANCISC
nunc Martyrum Virorumque illuſtriu
laudes breui carmine celebrabant. De
dit & ſingularem operi venuſtatem te
traſtichum Gallicum ſingulis imaginibu
appenſum, quod Latinè neſcientibus extan
tis deſuper imaginis argumentum acutè ſi
mul, & lucnlenter explicabat.

Iam verò eâ parte, quâ Illuſtres Soci
ta

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tatis IESV prætendebant in zophoris porticus,& ad aulæ maioris Aquicinctinæ latus recto à templo flexu excurrebant, viſebatur arcus Triumphalis à Iuuentute Inſulenſi, quæ Philoſophiæ dat operam, in Sāctorum honorem erectus, formâ & magnitudine ſanè præcipuus: ſiquidem ad triginta ſeptem pedum altitudinem excreuerat. Eminebat in ſupremâ arcus parte ſupra clathros & columellas hinc S. IGNATII effigies octo pedum magnitudine, inde verò in arcus oppoſitâ fronte, S. XAVERII, vtraque incincta candentibus Lilijs, quod eſt vrbis Inſulenſis inſigne, cum hac ex vno latere inſcriptione: *Florete flores* & ex altero. *Sicut lilium*. Eâ verò parte, quæ Societatis IESV templum ſpectabat, ſub imagine S. IGNATII legebatur hæc Chronographica inſcriptio.

SanCto IgnatIo,
SoCIetatIs IesV parentI,
HVnC arCVM
InsVLenses LVbentes VoLentesqVe,
VoVerVnt, et ereXerVnt.

Supra portæ maioris fornicem, in patenti areâ ſpectabantur Nymphæ geminæ, quarum vna thus adolens, floreſque ſpargens, hanc ſimul præferebat epigraphem: *Memoria*

eius in compoſitionem odoris. Alterâ verò tub clangens ac ſymphoniæ librum apertum g ſtans manibus ferebat inſcriptum: *Memori eius cum laudibus*. In lateralium portaru fronte, hinc, quas à Chriſto mediâ emiſſ nube patenti corde exceperat flammas, ea dem deinde toto terrarum orbe ſpargeb IGNATIVS, cum hoc lemmate. *Ignis à fa eius exarſit*. Inde verò eadem magnitudi prehenſum manu puerulum adducebat Chriſtum. Altera arcus facies, quam FRANCISCO XAVERIO ſacram fecerant ij dem interuallis diſtinctas oſtentabat imag nes,,ac ſub effigie XAVERII ſupra colum las & arcus totius loricam prominente, præ ferebat itidem hanc Chronographicam ep graphem.

SanCto FranCIsco XaVerI
IndIæ et IaponIæ ApostoLo,
DebItI honorIs et reLIgIonIs erg
VoVIt, aC ereXIt
IVVentVs InsVLensIs.

Duo ſupra principem arcus portam pa alis volitabant depicti Angeli, quorum al tædam manu coruſcans, alter verò præte dens lilium, orientem à S. XAVERIO cele tate prorſus Angelica, Euangelij face coll ſtratum, eiuſque illibatam caſtimoni

adu

adumbrabant. Baiulabat humeris itidem XAVERIVS in patenti ſupra vnam è lateralibus portis areâ morionem Indum, cum epigraphe: *Amor meus, pondus meum.* In alterâ mortuos complures excitabat ad vitam, adſcriptumque erat. *Aperiam tumulos veſtros.* Reliqua arcus vtrimque facies, epibata, ſcapos, epiſtylia, zophoros, prominentias, & proiecturas coronarum, ad amuſſim & antiquitatis leges obſeruatas oſtentabat.

Atque nunc tandem percurſis ijs quæ ſpectabantur in plateis, ad templi ornatum veniendum eſt: cuius veſtibulum quatuor ſtatuis Sāctorū ſcilicet IGNATII & FRANCISCI, ac duorū aliorum Beatorum Societatis noſtræ, varijſque alijs ex omni parte ornamentis picturiſque illuſtratum, nouam velut ſpeciem aſſumpſerat. Viſebatur in eius vmbilico tabula octo pedes alta geminorum è Duacenâ ciuitate fratrum, qui in Humanioribus literis verſantur, magnâ parentis voluntate munus, in qua SS. IGNATIVS & FRANCISCVS magnitudine humanâ depicti, ex auguſtiſſimo Nomine IESV radios vibratos excipiebant. Inde vero templum ingredientibus admirationē ſimul & venerationē concitabat auguſta aræ principis facies, in cuius capaciſſima frōte tabula 12. & amplius pedum longitudine, octo altitudine quinque

cęlitum, quos nuper Sanctis adſcripſit ſummus Pontifex, ad exemplar Romanum virili magnitudine efformatas pereleganter imagines ſub conopæo repreſentabat, Ibernicæ iuuentutis, vt & ipſa teſtabantur inſignia, auguſtum anathema. Viſebantur & ab vtroque huius imaginis latere, inter ingentes columnas ſub conopæis, hinc quidem S. IGNATII IESV nomen præferētis, inde verò S. FRANCISCI XAVERII lilia geſtantis homine procero maiores ſtatuæ, quibus cera fuſilis os & manus ad viuum expreſſerat, & reliquo corpori ſacerdotalis habitus, ac prædiuites caſulæ plenam maieſtate formam aſciuerant. Ab harum verò ſtatuarum baſi ad cortinarum vſque epiſtylia atque coronides, per ſex altiorum graduum deſcenſus, radiabant intermixtis luminaribus pretioſæ illæ Lipſanothecæ, atque cimelia, quæ ex duobus Canonicorum principibus templis aduecta diximus. Inde porrò qua templum in alas geminas ampliori ſpatio vtcumque ſeſe aperit, collocatas iam inde à viginti circiter annis in columnis SS. IGNATII & XAVERII imagines, quas piè ſemper Duacena ciuitas eſt deuenerata, recentes ex opere ſcriniario vmbellæ coloribus auroque variegatæ auguſtiores fecerant; conciliarant illis venerationem

præ-

præterea, atque maieſtatem, geminæ lampades argenteæ, forma & arte perelegantes. Ad hæc ſtabant erecta ſub ipſis imaginibus altaria, vario ſtatuarum vaſorumque argenteorum apparatu collucentia, ſuiſque circumſepta clathris, in quibus per totam octauam ſacerdotes noſtri, exterique ferè continenter fecerunt. Iam verò templi parietes ad ſupremam tecti contignationem elegantibus tapetijs veſtiti, iam decuſſati perpetuo virore funes, ac penſiles quamplurimi maiores circuli viridantibus folijs coloribuſque iucundè illuſi, iam nouus & velut tumultuarius templi fornix ex aggeſtis in protenſos funes temere ramis confectus, iam pendentia in templi medio, nonnullo ſeiuncta ſpatio tria ingentia candelabra, propter quæſitam in illis à viridantibus frondibus, picturatiſque hinc illinc floribus, ac pendulis bracteolis, flammuliſque varietatem, ac infra dependentes è vitro multicolori lampades aſpectui gratiſſima, iam denique quocumque te verteres, nouæ ſemper oculorum & venerationis illecebræ, ſpectatores attonitos, & pio quodam horrore perculſos detinebant: ardebant in iſtorum candelabrorum ſingulis duo ſupra triginta luminaria, quæ ſi cum cæteris, quæ ad parietes templi in picturatis tignis, alijſque in lo-
cis

cis collucebant, in ſummam colligas, ad trecentorum fermè numerum excurres. Habebant & nonnullam venuſtatem inter periſtylia intra cubitale & amplius ſpatium, excurrentes itidem cubitales literæ, ex villo purpureo ſtellulis candentibus interpuncto, magnis ſanè laboribus, longaque operâ cõfectæ, hanc ſpectantibus exhibentes perquam appoſitam huic triumpho ſententiam. *Ecce computati ſunt inter filios Dei, & inter Sanctos ſors illorum eſt.*

Acceſſit & ingens templo ornamentum à duodecim imaginibus, quæ octo circiter pedes altæ, & ſuper capitella columnarum collocatæ, res præclarè à SS. IGNATIO, & FRANCISCO, dũ viuerẽt geſtas ſpectantibus exhibebant. Denas ex his imaginibus donarant è Sodalitate Parthenia Philoſophorum ſelecti iuuenes quinque, binas nimirum ſinguli, duas reliquas limbis inauratis elegantiores partim Luxemburgica, partim Atrebatia iuuentus ſuis ſumptibus procurarant. Spectabantur & decem aliæ minores, eiuſdem Sodalitatis Parthenicæ commune donarium, quæ propius ad baſim columnarum appenſæ deferebant ea prodigia, quę in compluribus à Sanctis poſt mortem patratis miraculis, inter præcipua coruſcarunt. Atque hæc de templi platearumque

appa-

apparatu, in quo concinnando & ad extremam manum perducendo, noſtrorum ad adultam diei Dominicæ noctem deſudauit induſtria: quo die Reuerendiſſimus Attrebatenſis, Diaconi & Subdiaconi partes implentibus Eximijs D. Magiſtris noſtris S. Theologiæ Doctoribus ac ſeminariorum Præſidibus, præſentibuſque tribus Abbatibus, ac vniuerſo Magiſtratu, qui ad id curiali apparatu, pręeuntibus apparitoribus conuenerat, plurimâ denique circumfuſâ ſuburbanâ Nobilitate, ſolemni ritu perſonante ſenis choris inſigni ſymphonia ad aras fecit; quos deinde omnes frugale epulum domi excepit, & ſub bellaria geminum poëma ab adoleſcẽtibus declamatum. Itum ab illo ad veſperas, præſtantemque ſi vnquam alias, Muſicam: ac deinceps habita concio, ſub cuius finem comparuere ſeminarij Scotorum alumni candidam manu facem ſinguli prætendentes, & duos ingentes cereos, quorum ſinguli octonas è cera virgine libras pendebant, ægrè perrupta multitudine, ad arã principẽ Sãctis noſtris obtulere. Muſica tandẽ & Epiſcopi benedictio diẽ cũ ſolis occaſu finijt, & nouis ſpectaculis, quę nox ſibi reſeruarat, initium dedit. Ecce enim audiri continuo tympanorum ſonitus, & duæ ciuium turmæ in armis ſplendido apparatu

ratu

ratu per arcus triumphales procedere,ac ante templum Collegiumque repetitis ſæpius æ nearum fiſtularum diſploſionibus, feſto ſtrepitu,plauſuque replere omnia : mugire interea in mænibus circumquaq; tormenta maiora,ſonare mox in omnium templorum turribus æra Campana, & quidem tantâ contentione, vt in duobus Canonicorum principibus templis, à primo noctis crepuſculo,ad horam vſque tertiam matutinam,& proximę diei promicantem auroram ſonando perdurarint, inito velut inter templi vtriuſque campanarios certamine,quis feſta illa harmonia diutius Sanctorum triumphis applauderet : audiri inter hæc per amica noctis ſilentia modulatiùs reſonantes è Parnaſſo penſili, & arcubus triumphalibus inſtrumentorum muſicorum,vocumque concentus, ſpectari intendentibus iam ſe tenebris, in omnibus propemodum vrbis compitis feſti ignes, quos partim Magiſtratus, partim in Societatem Sanctoſque propenſi Seminariorum Præſides, partim amici ſuis ſumptibus procurarãt:& fuit qui proceram arborem ab imo reſectam, & ſuo peramęnam virore,impactis in protuberantes vndique ramos picatis dolijs, nouo ſpectaculo velut inſolens trophęum cælitibus erexerat. Viſebatur & in Seminarij Ibernici faſti-

faſtigio grandioribus literis exaratum, & appoſitis continuè luminaribus emicans vtriuſque Sancti nomen: & in publica ciuitatis turri è funalibus per decreſcentes circulos ardentibus ingens velut conſtructa corona, quam priuatorum nonnulli concinnatis ex charta varijs illuſa coloribus laternis ac in modum tiaræ compoſitis æmulari voluere; nec deeſſe voluit hiſce nocturnis ſpectaculis quantulamcumque ſuam induſtriam Inſulana iuuentus, quæ ſupra arcus triumphalis, quem erexerat, coronidem, diſpoſitis gemello ordine picturatis lampadibus, quas hinc IESV nomen, inde candens Lilium variauerat, Sanctorum augendis honoribus hanc non poſtremam operam detulit. Sed nihil æquè concitarat animos, & totius populi ſtudia oculoſque in ſe conuerterat, ac illud pegma, turritumque caſtellum, quod aliquod adoleſcentum ſumptu, atque induſtria intra Namurcenſium arcum ad magnam altitudinem aſſurrexiſſe diximus, quodque variæ Hæreticorum prominentes in turribus effigies Hęreſeos propugnaculũ eſſe ſignificabant, auxerant expectationem hinc inde à caſtello ad noſtrum templum, aliamque vicinam turrim protenſi funes, adeo vt plateas omnes, quocumque eam in partem proſpectus patebat, ingens & con-

ferta

ferta populi multitudo compleret: Datum eſt initium ſpectaculo appetente nocte, emiſſuſque primo è vicina turri flammeo curru inuectus, haſtam igniuomam manu quatiens S. IGNATIVS, rotæ ipſæ currus verſatiles pulvereis in orbem ignibus coruſcabant: hoc apparatu Indiges Bellator Hæreſeos ex aduerſo propugnaculo vltimum exitium minitabatur, quod demum poſt varias virgularum ignitarum ad ingentem altitudinem emiſſiones, ac per pendulos funes curſus, recurſuſque, & multiplicem in turrium pinnis rotarum flammearum circumgyrationem, atque diſploſionem, varia denique quæ ars & induſtria, puluere tormentario excogitarāt, ludicra, quæque per tres & amplius continenter horas ſpectantium oculos tenuere, vniuerſum in fumos & flammas abijt.

Poſtero die repetita celebritas, cui ſolemni ſymphonia ſacrum decantatum, & interiecta concio initium dedit: ſub ipſam vero concionem ad offertorium, prodijt gemella hinc puerorum, ac deinde iuuenum manus: ac pueri quidem Sodalitatis omnium Sanctorū nomine candentē cereū ingenti magnitudine, librarū quippe duodecim is erat, floribus & aurea inſcriptione variegatū obtulere. At vero Iuuenum manus, Heſdinenſes

ij

ij fuere, geminos torques, ſeſquipedali magnitudine ex argento inaurato elaboratos, in quibus primę e nominibus vtriuſque Sancti inter promicantes in orbem radios implexæ literæ, ac deinceps medio intercurrente per modum nexus & vinculi corde flammeo, gemmę ſimili forma alternis incruſtatæ, appenſis infra Heſdinienſium inſignibus præ-tium operi, & induſtriæ laudem pepererant: alterum S. IGNATIO, & XAVERIO, alterum puluinaribus impoſitos, conſecrauere: recitatum eſt etiam tum ab his, tum à pueris carmen, quod prælo datum, & tenui ac ſubtili ſerico aureum IESV nomen præferente impreſſum, deinceps ad inſtar minoris vexilli é cylindris inauratis ad Sanctorum laterales aras pependit. Appetente iam meridie, numeroſa ciuium turma, quæ tractandis fiſtulis ferreis ignem vomentibus, iuramento in Sodalitatem coijt, militari apparatu per templi Collegijque plateas ſonante tympano explicatiſque vexillis proceſſit, & multiplici diſploſione pręcedentium dierum renouauit ſpectacula.

Dati ſunt in ſcenam poſt meridiem Indigetes noui IGNATIVS, & XAVERIVS, quos vna conſecratione in Sanctorum numerum relatos, vna etiam actione in ſcenam exhiberi placuit: quare hic vnus in omni re-

præ-

prę ſentatione ſcopus præfixus eſt, vt amborum Sanctorum ſimillima ac propè gemina ſanctitatis facinora, & illuſtres ex Principatibus & poteſtatibus tenebrarum relatæ victoriæ vno in theatro exhiberentur. In habitu proinde militari, vt generoſiſſimi atque inuictiſſimi athletæ, IGNATIVS & FRANCISCVS prodiere: quos hominum oſores, & inſidiatores Genij ſub humano habitu & appellatione (viſa eſt enim allegoria perſonarum & nominum plus varietatis allatura & ſplendoris) diuerſiſſimis, quales in vtriuſque Sancti vitâ pro rerum geſtarum occaſione narrantur, aggreſſi ſunt modis. Stetit tamen ope cæleſtium Præſidum, quos ſub ſchemate mortali prodire placuit, penes indigetes nouos tandem victoria, qui poſt arduos quidem, ſed fortunatos labores, quibus modo iuncti, modo diuerſi multifariam in ſcena conflictati fuerant, ambo denique cæleſti laurea ſunt donati. Atque hoc totius dramatis quaſi corpus fuit, quod in actus quinque ſectum, multum habuit à carminis elegantia & neruo, ab actorum venuſtate, à veſtibus, à ſcenæ nouo & ſingulari apparatu, à choris ipſis ſplendoris, atque maieſtatis. Atque hæc duo poſtrema, ſcenæ nimirum faciem & Choros, quia multum admirabilitatis & plauſus habere legentium oculis

lis ſubijcere placuit.

Scenæ igitur hic fuit apparatus, pedes quatuor ſupra triginta (Si demas laterales portas) in latum exporrecta, non vnâ altitudine; vigeſimum quartum attigit vt plurimum, niſi quâ ſubgrundiorum proiectiones atque abſidum contracturæ altius vetabant efferri. Septem in priſmata diſtributa eſt moles vniuerſa, ternæ ſingulis atque adeò toti operi facies, quas è telâ recenti ac dilutis oleo coloribus perennius ſeruituras fieri placuit. Surgebant ex imâ theatri caueâ per baſium centra erecti axes, fixi tamen, ac minimè verſatiles. His per geminas terebrationes tranſlatis ad ſeſquitertiam altitudinis partem præfixæ erant bullatæ vertebræ, quæ torno fœmina incluſæ & coarctatæ priſmata æquo pondere ita ſuſpendebant vt circumacta leuiſſimo impulſu arctè leniterque verſarentur.

Verum, vt dixi, ternæ operi de integro facies, equidem ſi partium mutationes numeres, vereor vt credatur quam varias quamque multiplices admittat, cum conſtet rationibus mathematicis plus ducenties millies potuiſſe permutari: ſed in tantâ copiâ ſpectatoribus actoribuſque eâ moderatione conſultum, vt reiectis aſymmetris, octo dumtaxat in quibus præcipua eurythmia,

inducerentur. Primò igitur aduerſis angulis theatri frontem exhibuere ſulcatam: præfracta perturbataque omnia, ac leui motu ruinam minantia. Mox vbi tragediæ dandum initium ſubitò æquari eadem, & complanari: vici perampli ea fuit imago, ædium ſpecies varia, Tuſca pleriſque, plinthus omnibus è duro ſectoque lapide, reliqua facies lateritia, mollioris lapidis zophoris & emblematibus diſtincta: ſub vici medium pari vtrimque à lateribus interuallo viſebatur geminæ contignationis ambulatio, ad omnem aſpectum tetraſtylos, colũnis Doricis infernè, supernè Ionicis decem pedalibus, eâ lege compoſitis, vt ſtylobatæ & quidquid eſt crepidinum ac proiecturarũ nigro marmore, baſes cum zophoris & epiſtylijs candido, ac ſcapi maculoſo conſtarent.

Surſum columellæ internodijs diſtinctæ, atque eæ etiam ſuis ornamentis inſignes. Ad hęc lacunaria cedrina, ſigillis atque imaginibus celata, ſub quibus per intercolumnia veniebant in aſpectum tres pari magnitudine ac formâ domus vicum claudentes, cuius laterum adumbratione pedes vt minimum centum ac quinquaginta videbantur accedere, quo factum eſt vt ſine noxa circumuenti ſpectatores, non totum ſeſquipedem diſtantes portas, è iuſtæ diſtantiæ termino

etiam

etiam proceros homines crederent admiſſuras. Atq; huius quidẽ ſcenographicæ proiectionis, vti & cæterarum punctũ primarium ad theatri pauimentum libratum eſt, aut certè, vt ſummum, pedem ſuperextitit. Hanc ſcenæ faciem Flandri ſuo ſumptu curarant.

Secunda facies nihilo priore inamænior perelegãti marmoris Genuenſis ſepto dẽſas arborum ſeries, ſaltus, ac malis aureis intextas ſepes complexa: parebant inter quadrangulares pilas terminorum in morem deformatas procul ſepoſita montium cacumina, feræ multiplices, aliaque hortorum ornamenta. Verum ſub theatri vmbilicum pręcipuus decor, vbi eiuſdem figurationis xyſtũ ducebat ad fontem altum pedes omninò quindecim, huic gemina receptacula marmoreum alterum, alterum æris Corinthij, atque eiuſdem materiæ caſtellum, ex quo quaquâ verſum mactæ, ſiphunculiſ, leonina capita & caudis implexi delphines limpidiores aquas diſpenſabant. Ad operis faſtigium hydraulicæ machinæ Saturnus ſuccollabat, in qua præter æris Campani ſignum, ab imo virgulæ ſigillum egrediens horas ſignificabat: ponè præcelſa turris imâ parte rotunda quæ vbi fontis coronidem ſuperabat, quadrata ad ſecundam contignationem arboribus conſita ambulatione: ad tertiam vero

fronte intexta hexagonali pergula pēſilium hortorum ſpeciem referebat.

Sequitur ſcenæ tertius apparatus, iſque omnium præſtantiſſimus à Præſide Aquicinctino munus ſingulare. Exhibuit quadrati palatij aream anterius patentem, cætera ædificijs & fornicatis porticibus cinctam: columnarum anteriores Doricę reſpondentibus ad interiorem parietem pilis, his ſuperſtructi Corinthiarum totidem ordines, quos tandem interiectis mutulis ac triglyfis excipiunt columellæ coronidis in morem per totum opus circumductæ. Extabant vtrimque ad laterum cum aduerſa facie commiſſuras quadratæ turres, quas inter ſeſe fortius inſerebat in oculos prominens odæum columnis vndequaque ſuſpenſum, & ad tympani faſtigium accitis ex Ionico & Corinthiaco omnis generis ornamentis productum: quâ verò principalis radius in tabulam incidebat illic porticus ad penitiora domus adyta tot fornicum columinibus viſa eſt abſcedere, vt aſpectum fugiens propemodum coiret in punctum, ac quoniam Diuorum ſedem explicabat ea ſubſtructio, apotheoſi reſeruata, & Pario ac Porphyretico lapide conſtitit vniuerſa.

Atque hæc dicta ſint de ſcena, quæ non ſpectatores modo ſed & pictores ipſos quos mag-

magno numero ad plures hebdomadas tenuit, vbi demum vltima manus de tabulâ ſublata eſt, admiratione ſimul & voluptate compleuit.

Venio nunc ad choros, quorum ſinguli nationibus ſingulis attributi, opportunam æmulationem inde ſecum traxêre, & ab æmulatione ſplendorem.

Primus Chorus, quem Brabanti partim Philoſophicis, partim Humaniorum literarũ ſtudijs occupati dedêre, maris tempeſtatẽ expreſſit, & ſub eius imagine adũbratas IGNATII perſecutiones. Prodiere primum Auræ decem in veſte talari candida, fronde viridi, varioque flore diſtincta, quæ fidium concentus muſicis numeris alternantes, ad ſolem conuerſæ ſerenitatem præcabantur. Cum ecce commoueri, tumultuari, ſtridere in Æolia venti. Erumpunt, facta ſibi à ſuo Principe poteſtate, & in theatrum effuſi molles procul Auras amoliuntur. Agmen ducebat Æolus, hoc apparatu. Omnibus in humeros fluens erat oblonga cæſaries, quam diadema colligebat: omnibus toga Perſica lanea, acu facta, quæ villoſum holoſericum, & arte & ſplendore repræſentaret: togis omnibus diuerſi coloris & materiæ, manicæ auro & argento ſegmentatæ: è fim-

 brijs

brijs aureæ bracteolę propendentes. Æoli Regis, & trium Auſtralium ventorum togæ nigræ erant, trium Orientalium puniceæ, trium Aquilonarium cæruleæ, trium Occidentalium virides, varijs omnes bullis, Leonibus & adulterinis gemmis aſperſæ: omnibus in manu Neptunius tridens argentatus. Tempeſtatis hæc ſeries fuit. Erupit è medio theatro mare in tela pictum octodecim pedes longum, tredecim latum, ouali figura, ad duos pedes cum medio ſupra theatrũ intumuit. Tum impetu repentino è medio mari Obeliſcus in altum exilijt ſexdecim pedes altus, figurâ quadrata, qui in apice radiatum S. IGNATII nomen præferendo, ſignificabat eum in ſe adumbrari. Inſidebat is ſcopulis marinis emblemate vario depictus. Obuerſa facies Auditoribus hæc habebat. Imo margine legebatur hoc lemma: *Poſui faciem meam vt petram duriſsimam Iſaiæ c. 50.* Regulis deinde Societatis radioſum IESV nomen incumbebat: à dextris adſtabat columba; iacebant à ſiniſtris ſandalia; quæ mixtum Societatis IESV inſtitutum ex contemplatiua & actiua vita deſignabant. Sub his hæc epigraphe. *Ædificauit domum ſuã ſupra petrã:* at ſupra IESV nomẽ hæc legebãtur: *Dominus petra mea.* In ſecũdo deinde emblemate cor ſuper menſam tranſuerſum

ſcep-

ſceptrum gerens viſebatur: & ex eo cordis ſui dominus fuiſſe S. IGNATIVS cognoſcebatur: mox in tertio ſol ſubiectum terræ globum radijs totum peruadebat: & à quatuor partibus euangelicæ tubæ quatuor perſonare videbantur. Talem S. IGNATIVM in actiua vita tum ſua, tum ſuorum fuiſſe, & eſſe cælo, terriſque denotabant. Quartum denique exhibebat Dei nomen ſubiectam coronam radijs traijciens; quo Deum Sanctorum ſuorum gloriam eſſe, & mercedem ſignificabatur. Dextera facies lateralis S. IGNATII perſecutiones; ſiniſtra virtutes hieroglyphico ſchemate multiplici figurabat. In Obeliſcum illum ſuas iras venti direxerunt. Aquilones, imperio ſuo, grandinem & niuem copioſam é nubibus elicuerunt; Euri tonitrua, fulmina, fulgetras: Auſtri pluuiam, Zephyri mare ipſum variè agitarunt. Cum fruſtra eſſent hæc omnia, é profundo Æolus auxilia euocauit. Emerſit Triton ingens, qui tubâ inflatâ ſociam coëgit manum. Ad illius ſonum commodum eruperunt è fluctibus, ad medium vſque femur, alternis, cum cantu alij Trittones quinque, ſquamea veſte cataphracti, qui numeris muſicis interlocuti barbaram tragediam excitarunt, cum ventis omnibus in Obeliſcum coniurantes, & vi magna tum ſubruere vectibus, tum al-

ligatis funibus diſturbare molem conniten-
tes. Dum omnibus copijs & viribus Maris,
Tritonum, ventorum, cæli fulminantis res
agitur ſtrenuè, benignus in ſublimi, & ſere-
na nube Iupiter apparet. Ille, eo ſpiritu &
auctoritate, quo apud Virgilium ventorum,
caſtigat audaciam: totâ ſcenâ diffugere
compulſis, mare componit, cælum ſerenat,
leues auras poſtliminiò reuocat. Adſunt illæ
in priore cultu, & alternis vocum, inſtru-
mentorumque concentibus, inconcuſſam
Obeliſci molem, victoriam & triumphum
de hoſtibus nobilem S. IGNATIO gratulan-
tur. Denique & mare ſubſedit, & Obeliſcus
pari qua exilierat, celeritate, oculos etiam vt
falleret vnà cũ mari ſub theatrum receptus.
Alia omnino ſecundi Chori facies. Paſtoritia
hæc venatio fuit, à Gallicana iuuentute data,
quæ ad dithyramborum normam facta,
imaginem detectæ ab IGNATIO, & XAVE-
RIO alijſque primis Patribus Hæreticæ per-
fidiæ oculis ſubiecit.

Videres numeroſam paſtorum turmam,
tympanis, cornibus, plagis, venabulis in-
ſtructam, & lupo qui ſub ouina pelle latens
inſidias gregi intenderat, extrema minitan-
tem, à vertice ad pedes vna omnibus omnia:
ſingulis amiculum è niuea carbaſo ad genua
defluebat, quod comantes noduli aurei, ce-
rulei

rulei, purpurei numeroſè cõpoſitis ordinibus diſtinguebãt: Interuallis vero aurea fulgebãt lilia ſolo ſtrata cæruleo, vt ex ijs abundè patriam genuſque prodeuntium Galliam eſſe intelligeres, agreſtẽ pileolum cærulea faſcia aureo diſtincta circuibat, reſpondebant item ornatui reliquo ſingula inferiora. Hoc igitur habitu vt primum comparuere pars in ſyluam (ſcena tum nemus fuit) penetrauere ſeſe, pars ad eius oram excubitores relicti plagas obtendêre, ac dum alij feram perſequuntur, aucti aduentitio paſtorum agmine bucolico concentu teſqua perſonuerunt. Sed ecce tibi è virgultis ſocij victores erumpunt cum tympanis, reboant cornua, pilo præfixos lupi rictus, & madentes adhuc exuuias in ſolenne trophæum erigunt, ſannis conſalutant, ac demum pedo omnes argenteo armati dictatis ab organo paſtoritio mira arte numeris circum promptiſſima velocitate ludos triumphales & pedis & pedibus componunt.

Tertium Chorum exhibuere Montenſes Philoſophiæ candidati, qui malos Indiarum Genios ac perſecutiones iſtis locis in S. XAVERIVM excitatas, actione variâ, ritu antiquo repoſuerunt. Habitus eorum varius ex plumis, argentea telâ, & adulterinis gemmis ac torquibus egregie diſtinctus. Prodiere pri-

primum in theatrũ, ſeni & ſeni in duas diuiſi aduerſas acies, extenſis arcubus ſibi mutuo formidandi. Sed mutuis conſilijs agnitis coëuntes excuſſis in altum ardentibus ſagittis, in cælum coniurarunt. Hoc veluti ſigno dato, manes infernos euocant, apertaque vaſto hiatu terrâ, vmbræ duæ furoris administræ medium exerunt corpus; pugiones & crateres exhibent. Correptis pugionibus Genij, & furore concepto, barbara crudelitate ſanguinem è vena ſibi eliciunt, & in mutuæ coniurationis ſymbolum inuicem propinãt. Cruore hauſto rabie pleni, præſagâ quaſi mente, XAVERIO imprecantur ea, quæ ipſe ab hoſtibus fidei iſtic eſt paſſus, ad mortem vſque, quibus Euangelij curſum dæmonum ars hominum miniſterio interrumpere tentauit: quæ omnia varijs figuris, & actione mutâ repræſentarunt. Imprecationibus his barbarum ſucceſſit fædus. Poſt mutuos complexus apparuerunt vmbræ quæ Chori Principi ſcutum Tartareũ in manus dederunt, cæteris pro pugionibus ſariſſas, quas ſcuto inſigentes belli ſocialis imaginem propoſuerunt. Execrationibus firmatum fædus. Ea ſibi ſunt omnes imprecati, quæ S. XAVERII aduerſarijs in India contigerunt, & iterum hic in ſcenam induxerunt. Alij abſorpti terrâ: alij percuſſi fulmine: viuus

ali-

aliquis ab ingenti Crocodilo eſt deuoratus, alius ignea cælo cruce emicante perterritus exanimis corruit: iugum alijs & catenæ iniectę: quidam aſylo Chriſtiani templi excluſus ab inimico perſequente eſt confoſſus; alijs obtruncatus: omnes in globum collecti, à ſolo Xaverio occurrente, & oculis ſcintillantibus incenſo vultu, acri oratione rabiem eorum caſtigante ſunt repulſi, & in fugam acti: omnia hæc ſpectatoribus exhibita. Execrationes has excepit ſolemne ſacrum & ad ſpeciem horrendum. Infernæ vmbræ de fatiſcentis terræ ſpecu in theatrum extulerunt terrificam aram duodecim tædis nigris ardentibus coronatam: futurus victima Draco multa cum flammarum eructatione & tormentarij pulueris, quo refertus erat, ſtrepitu aduolauit: mediaque ſe arâ, ſacrificandum vltrò ſtitit. Correptis ſinguli tædis ignem ignibus adiecerũt, quo totus in flammas, & in cineres ijt: Peracto ſacro tędis ardentibus variè concurſantes & bacchantes ad rabiem ſe vehementius iterum concitant, iterumque furiarum auxilia ſtyge prouocant, vocatæ commodum, patentibus inferni clauſtris, in theatrum monſtra exiliunt, propriâ & appoſita veſte, facilè diſcernenda; Eumenides, Furor, Impietas, Fraus, Barbaries, Peccatum, Mors. Dant Genijs

mu-

manus, permiſcentur, hortantur, vnâ cum illis furunt, Antimacho bene pręcantur. Adfuit vero precantibus Antimachus, ille ſcilicet aduerſariorum XAVERII Coriphæus, cui vt animos facerent inferni copijs recedentibus, comites in ſcena Genij conſtanter permanſerunt à latere nuſquam abeuntes eiuſque rabiem continenter acuentes.

Quartus chorus vario inſtrumentorum, muſicorum, vocumque concentu vniuerſus, conſtitit, in quo quatuor orbis partium Tutelares Genij, vnà cum alijs Cęleſtium Geniorum Principibus atque aſſeclis SS. IGNATII & FRANCISCI triumpho præſtanti muſica proluſere.

Quintum denique chorum fecere Leodienſes, & cęleſtis palatij Heroas repreſentauêre, varijſque ludis, plauſibus, anagrammatis indictum à ſacrorum ſupremo Principe Sanctis iam victoribus triumphum ſunt proſecuti. Sedecim erant numero & ſingulis dextram gladius inargentatus pari magnitudine, ſiniſtram armabat clypeus ex ære fulgenti, vnum eumq́ue ingentem ex ſacro SS. IGNATII & FRANCISCI nomine depictum characterem vmbone præferens. Tunicam ſuperinduerant omnes Romanam, & quod Principem habeant de Bauarica domo, vniuerſam rhombis albis, cæruleiſque diſtin-

diſtinctam, opere teſſellato, ad eum modum quo Gentilitius domus illius vmbo depingi ſolet: ad ſingulos rhomborum angulos aſſutæ bracteolæ in quincuncem omnes: aureum porrò vrbis ſuæ inſigne geſtabant in pectore, pileus cuique cæruleus aureis diſtinctus virgulis, reliqua denique veſtis alba pariter & cærulea. In ſcenam primò prodiere quadrato agmine, diuerſa immortalis gloriæ ornamenta manu præferentes, inde iubente triumphum fieri ſacrorum ſupremo Principe, interea dum inducuntur in cælum noui Indigetes, in duos ordines diuiſi, IGNATIVM illi, iſti XAVERIVM vmbonibus compoſitis ſubitò reddidere. Inde mutatis clypeis varijs gyris & concentu muſico in multiplicia coiëre anagrammata, quæ ſupra cuiuſque ſancti ſeiunctim nomen ars & labor excogitauerant: donec permixtis iam vtrimque ordinibus & ſcutis paſſu Dorico Pyrrhicam variantes, facientibus modos tibijs, ex vtriuſque nominis literis hoc reddidere anagramma. VIS VNITA ARX IESV. Deinde militari greſſu ad ſonitum tympani feſtâ interſtrepente bombardarum exploſione hoc velut bellico luſere anagrammate. I STYX VI GNAVA RVES: tum paſſu cõpoſito ad buccinę clangorem hoc ſubiecere magis pacificum. VI SVAVI REGNATIS. Poſt

hæc

hæc denique motu Ionico numeros facien-tibus fidibus, reddidere iſtud; quod quia ad dramatis totius argumentum appoſitiſſimè faciebat, & fæliciter erat excogitatum, omnium plauſibus exceptum eſt, nempe: GAVISI SVNT VEXARI: quo tandem ſcenæ valuis affixo ſolis gladijs egregiè decertarunt, illoſque in ſtellæ morem ſubito conflictu illigatos ſacris SS. tholis appenderunt, velut eius voti ſymbolum, quod olim in mõte S. IGNATIVS, feciſſe legitur, vnaque ſignificantes iam magnis illis Cælitibus abiiſſe bellandi tempora, & reſtare pacem inter immortales illas delicias æuo ſempiterno perduraturã. Atque hic totius dramatis exitus fuit, quod vti ſui expectatione vnà cũ reliquo platearum apparatu multorum è finitimis vrbibus cõcitarat animos & Duacum tantâ frequentiâ, quantâ nunquam vllâ ſenum memoria euocarat, ita deinde vbi datũ fuit, admirationem & plauſum apud omnes ordines habuit, ac deinceps die Iouis vaſti & patenti areâ repetitum, maiori multo ſpectatorum frequẽtiâ, quod eorum voces qui primò interfuerant, & iam ſecundò reuerterant, pluribus iam animum & oculos acuiſſent, celebratum eſt.

Reliquis hebdomadæ diebus, itum eſt in donaria; ac poſtridie quidem dati dramatis

Gal-

Gallicana iuuentus, eo habitu, quo paſtoritiam heſternam in ſcena dederat, duos ingẽtes cereos (libras quippe viginti ambo ſimul appenderant) Illuſtris dominę votum non ſine pompa & paſtorali cantu ſub concionem inter ſacri ſolemnia detulere, addito recitatoque verſu, quod vti alias ſubtiliori ſerico impreſſum Sancti IGNATII tholis appenſum eſt. Sub horam quartam pomeridiam, ab vno è noſtris Theologiæ Doctoribus atque Profeſſoribus in templo frequenti Academicorum virorum & adoleſcentum coronâ de S. IGNATII, laudibus eſt peroratum; quod poſtero die eadem horâ eademque celebritate ab altero Theologiæ Doctore atque Profeſſore pro S. XAVERIO, & per dies inſequẽtes ab alijs duobus Patribus, alternis IGNATII, XAVERIIQVE laudes perſequentibus eſt factitatũ. Veſperi ad Scotorum Seminarium luxere & luſere ignes; emiſſa ſunt principio ac certis deinceps interuallis rocheta quamplurima, agitatæ deinde in orbem flammiuomæ rotæ, tum in media & conſpicuâ arcus triumphalis fronte tres primas ex IGNATII nomine literas, eaſque cubito grandiores, erumpens ex tubis certo quodam ordine ac coagmentatione compoſitis flamma figurauit, quas deinde circumiens volubilis rota, accenſi pulueris impetu

in

in orbem incitata flammeo ambitu tanquam aureo diademate coronabat. Denique clangentibus tubis, & velut claſſicum perſonantibus commiſſæ ſunt naues duæ pendulis libratæ funibus, quas ſupra deſcripſimus, eaque quæ Beatarum mentium erat, tormento bellico exploſo, alteram, quâ dæmunculi vehebantur ingenti ſtrepitu, fremituque ac diſploſione complente omnia tandem abſumpſit.

Poſtero die Leodica iuuentus ſcenico apparatu quo prius triumphales ludos dederat; niſi quod enſibus ſepoſitis, ardentes manibus faces aſſumpſerat, cerei è virgine cerâ, & duorum emblematum, quibus in candido tramoſerico (ſatinum vulgo vocant) SS. IGNATII XAVERIIQVE præclara in Eccleſiam Leodiumque merita pictoris manus effinxerat oblatione inter ſacrum ſolemne & concionem (quæ per Octauã diebus ſingulis eſt habita) & recitatione carminum præclarè Sanctorum honoribus eſt velificata.

Poſterum diẽ eadẽ horâ occupauere, quatuor adiacentium pagorum bene animati in Sanctorum venerationem incolæ, qui quatuor candentibus cæreis, quos præcinentibus tubicinibus & labaris per vrbem detulerant, & promicante, vti à cæteris factum

dixi-

diximus in ſerico, verſu latio ſuum in cælites amorem ſunt teſtificati.

Data eſt lux inſequens Duacenis pueris, qui in tribus Humaniorum litterarum inferioribus ſcholis Latinitati dāt operam; quique (quando Duacenus hic triumphus eos propius ſpectare videbatur) pulcherrimi in candente tramoſerico emblematis & alterius carminis in multitio ſiue vento textili depicti anathemate ſupra ceteros aſſurgere velle ſunt viſi.

Noluerunt in hiſce oblationibus ſuas deeſſe partes Inſulēſes, ſed diem Sabbathi ſibi delegêre, in quo & octo minora emblemata dilutis oleo coloribus in telâ depicta, quibus præcipuâ ab vtriuſque Sancti ore profecta pronuntiata, vt ſunt: *Ad maiorem Dei gloriam. Quid volo extra te: O ſi te homines noſſent: Satis eſt Domine, ſatis eſt*: & huiuſmodi hieroglyphicè adumbrarant, & verſum ſerico inaratum detulere, & vniuerſa velut votiuum anathema, vtriuſque Sancti altaribus appendêre.

Prodiere die Dominico, Iuuentutis Philoſophicę, quæ in Collegio vtroque Aquicinctino & Marchianenſi noſtrorum diſciplinâ excolitur, donaria, gemini cerei, aureis vti cæteri quos hactenus oblatos diximus lineis inducti, geminumque carmen prælo

dictum, & inaurato ſerico impreſſum.

Adiecit tandẽ à Meridie ſub concionẽ, ad hanc tantam oblationum ſeriem Montenſis Iuuentus ad inſtar coronidis votum ſuum, & Indico habitu, quo in ſcenam ante proceſſerat, ſed depoſitâ perfidorum Geniorum barbarie, ad S. XAVERII pedes venerabunda & ſupplex accidit, & animum ſuum cultumque emblemate ſupra ſericum efformato, & decem librarum candente cereo, populo circum gratulante eſt teſtificata, attulit & eorum oblationi venuſtatem echo muſica, quæ ad numeros & Symphoniæ modulatum verba reddebat.

Curarunt & Brabanti donarium auguſtum cor nempe ſupra magnitudine cordis humani, ex argento faberrimè celato, quod apertum ignem capere, & thure fumare poſſet, cuique & muſicam, & perelegans emblema, & cereum iunctum eſſe voluêre. Atque adeò piâ quadam Nationum æmulatione, velut amoris inuecta curru propenſa in Cęlites Religio, per plateas, vicos, & compita auguſto arcuum, pyramidum, ignium, fontium, porticuum, caſtellorum apparatu: in templo verò quotidianâ pompa & nouis per dies ſingulos donarijs, gratulante cælo, plaudente terrâ ſpectandam ſe prębuit, cuius demum octiduano triumpho hymnus,

Te Deum Laudamus, inclinatâ iam in occaſum octauâ luce decantatus, fæliciter finem impoſuit.

Nec ingrati fuere tam pijs mortalium ſtudijs boni Cælites, ſed beneficijs ijſque ſingularibus per eos dies, quibus triumphi apparatus feruebat quàm maximè in morbidos collatis, placuiſſe ſibi hanc Duacenorum pietatem teſtatum eſſe voluêre.

Ac primum quidem beneficium ſexto Iunij, (erat is dies primus eius hebdomadę, quæ triumpho præſcriptam lucem anteceſſit) in monaſterio Pacis ſub patrocinio B. Virginis, quod in hac vrbe Sancti Benedicti auſteriorem & reformatam, vt vocant, viuendi regulam profitetur, experta eſt Sanctimonialis Maria Anna de Condēhoue nomine, quæ ex imminentis è ſcalis prolapſionis metu dyſenteriæ ſpeciem contraxerat, ac deinde colicos dolores eoſque vehementiſſimos, adeò vt mentem propemodum de ſtatu eijcerent, & tantis motibus corpus agitarent, vt eo continendo vix quatuor Sanctimoniales pares eſſent: & quod in eo morbi genere periculoſiſſimum ſolet accidere, iã ad fauces mali vis pertinebat, & anhelitum ac vocē ex parte exhauſerat, fortè commodum accidit in Diuorum honorem, vt tres Medici euocati in diem

inſequenté, neſcio quibus ex impedimentis moras traherent: vrſerat interea morbus duos continenter dies: cum ecce Antiſtita ad lectulum iacentis accedens, monenſque adeſſe diem SS. IGNATII & FRANCISCI triumphis ſacrum; rogauit num quâ ſe ſentiret erga Sanctos religione & ſpe ſanitatis obtinendæ commoueri; cumque illa annuiſſet, adiecit: Eccui potiſſimum è duobus voto ſe vellet obſtringere. IGNATIone an XAVERIO: S. XAVERIO inquit illa, addidit tamen continuò parentem filio velle ſe iungere; vouit ergo Antiſtita ægra ſi conualeſceret, quoad vita teneret, peruigilium ieiunio, diem verò vtrique Sancto conſecratum, imò & octauam ſacra communione celebraturam: quod votum vbi ægra ratum habet, & imaginem in qua duo illi Cælites, vnaque BB. Aloyſius ac Staniſlaus picti cernebantur, iunctaque ſimul erat è B. P. IGNATII veſte particula, piè exoſculatur, continuò conceſſit penitus morbi violentia, & iam illa mirari ſeipſam, cæteræ obſtupeſcere, ægra mane die inſequenti ſurgere, ſacro miſſæ ſacrificio intereſſe, tam ſolida denique frui valetudine, vt cum antea minimo labore læderetur, & leuioris frigoris attactu aut inclementiâ, valetudinis incõmoda perſentiſceret; iã nudis incedere pedibus & labo-

rioſis operibus ſumma facilitate par eſſe poſſit: cænobium vniuerſum ſupplicationem, in qua imago illa delata eſt inſtituit: hymnoq; *Te Deum Laudamus* decãtato, & ſacro ſoléni tertiò repetito, gratias Sãctis ſoſpitatoribus intra ſepta monaſterij, quanto potuit egit apparatu.

Quod ſequitur in alio genere admirabilitatem habuit. Extabant ſcalæ ingentes in templi Societatis IESV veſtibulo; has petulans è vulgò puer nouem circiter annorum, etſi ſecundò à Collegij ianitore abactus periculoſè inſcenderat: cum de repentè fecit capitis vertigo vt viginti pedum altitudine daretur in præceps, & in ſubiecta fulcra toto conuolutus corpore impingeret. Iam rumor erat ad parentes natum obijſſe qui deinde per vrbem latè vulgatus, & noſtris conflabat inuidiam, & iam nonnullas maleuolorum voces in nouos cęlites acuebat. Nec videbatur ſanè inuidiæ aut liberioribus vocibus quantulacumque deeſſe materies; quandoquidem puer à lapſu totas tres & triginta horas iaceret examinis, & iam ab om lo-nibus conclamatus tumulo in momenta ſam gula deſtinaretur. Inclamauit tanden laba-Matrem & S. IGNATIVM mater, vou diebus ſeſtiturum ad S. IGNATII aras, ſi reu ulos, ceret; (ita enim loquebatur, cum iam fu em-

 ctu o-

ctum crederet) vix illa votum pronuntiarat, cum puer de repente patrem appellare, potum poſcere: ac die inſequenti ad templum delatus, poſtridie non ſine ſpectantium ſtupore ſanus ambulauit: & quod in prodigijs annumerarunt aliqui nulla in corpore cicatrix, nulla confuſio, nulla prorſus prolapſionis nota comparuit.

Quod ſubijcio totum ſe S. FRANCISCO XAVERIO debere recognoſcit adoleſcens è Philoſophiæ candidatis in Collegio Aquicinctino: quatuordecim illi annos & amplius caput vrente & exedente ſcabie laborauerat: varia per omne iſtud tempus tentata remedia, & quatuor iam annos quotidianâ capitis vnctione ſerpenti latius malo occurrere conabatur, quod remedij genus ſi fortè diem vnum prætermitteret, repentè morbus ingraueſcere, & caput vniuerſum velut peſtilente cruſta indui. Senſit ille per huius triumphi occaſionem animum in ſpem obtinendæ valetudinis erigi, ac ante in XAVERII imaginem in templo proſtratus decretum potius quam votum concipit nulla pietatis opera in Sancti honorem fruiquem continenter dies præſtandi: mire lælictu ſentit inter hæc continuò detergi inclaput, & omnem omninò ſcabiem momento euaneſcere: auxit deinde prodigium im-

prudens adoleſcentis culpa, cum enim à ſocijs ad potitandum illectus vno die in nouẽdiali penſo perſoluendo ſuis partibus defuiſſet, repullulauit continuò ſcabies, donec ille facti pœnitens, & ad eiuſdem imaginis pedes accidens noui ſe voti legibus obſtringeret, ſancteque compromitteret ſeſe totâ deinceps vitâ beneficij memorem futurum, & dono argenteo, quale quantumque tenuis res domeſtica pateretur, memoriam ad poſteros propagaturũ: hæc enim vbi pronuntiauit, momento iterũ, vti prius morbus diſparuit: atq; in hunc diem ſanitas cõſtitit.

Sunt & alij, qui pleuritides abactas, febres expulſas, alioſque ſibi cum corporis tum animi morbos Sanctorum ope profligatos paſſim in vrbe gratulantur: ſed placuit vnum ex omnibus pro coronide ſeligere, quod propter rei nouitatem, & beneficij magnitudinem latius fama vulgauit. Eſt in hac vrbe cænobium virginum ordinis S. FRANCISCI, quod à S. Iuliano nomen accepit. Hic ſanctimonialis margareta Gambier nomine annum iam varijs conflictata doloribus, morbo inſuper comitiali octo iam menſes miſerandum in modum excruciabatur: patiebatur vt plurimum alternis diebus ſymptomata, interdum per dies ſingulos, nonnunquam & vno die bis magna mem-

brorum conuulſione prolabebatur: perdurabat hęc morbi velut excandeſcentia horam integram, quam abeuntem conſequebatur in membris omnibus debilitas, & tanta capitis infirmitas, vt ne minimo quidem murmuri ferendo par eſſe poſſet. Quæſitum eſt abs Medicorum ope operaque ſæpius remedium, ſed omnia eluſerat morbi vis atque pertinacia: nec verò etiam nouēdialia ad variorum Sanctorum aras nuncupata vota quidquam effecerant: vltimum tandem ſtetit in S. IGNATIO perfugium, ad cuius opē implorandam atque expectandam arcanis ſeſe motibus incitari ægra ſentiebat. Primum ergo nouendialem cultum exorditur, eoque peracto alterum continenter nouem dierum curriculum occipit, redit interea morbus, eamque more ſolito ſternit, diſcruciatque; hîc illa doloris magnitudine alienatâ propemodum mente, & triſtitiæ vehementiam ægre ſuſtinens, viſa ſibi medios inter dolores ingentem in capite ictum excipere, dumque retroſpectans explorat, quis ictum impegerit, ſubito lumine oppreſſa, retorſit oculos donec tandem ſuggerente audaciam internâ vi iterum conuerſis retro obtutibus, aduertit hominem in veſte Societatis plurima circum luce perfuſum; à quo anxietatis cauſſam rogata, cum fontem
om-

omnem aperuiſſet: ſciſcitatur ille rurſum num crederet ſibi profligandi morbi poteſtatem eſſe conceſſam,& num eo malo leuari cuperet. Illa vtriuſque petitionis parti ananuente, & interrogante viciſſim, quis eſſet: ſubiecit ille, IGNATIVM ſeſe eſſe Societatis IESV parentem, multaque ſimul addidit, quę ad animi curam ſpectarent, & corporis vnà ſanitatem adpromiſit, modò præceptis ſuis ægra non deeſſet: his illam annuentem benedictione demum impertit & euanuit. Redijt ad ſeſe ęgra nullo doloris aut infirmitatis ſenſu,& ingenti animi iucunditate perfuſa: atque hæc quinto Idus Iunij contigere quatriduo ante ſolemnibus triumphis decretam diem. Cum ecce occulto Numinis conſilio, vt prodigium magis ac magis inclareſceret, die ipſâ dominicâ, dum celebrandis SS. IGNATII ET FRANCISCI honoribus ciuitas vniuerſa daret operam, morbus quem iam fugatum arbitrabatur, rurſus ſub horam octauam nihil opinantem inuadit: accurritur à vicinis Sanctimonialibus, defertur ad lectulum, medioſque inter dolores iterum animi aberrationem paſſa, in ingens aliquod templum deferri ſe credidit, atque ante aram principem in lectulo iacentem ſterni. Hîc è porta à dextris altaris conſtitutâ viſus eſt prodire in habitu ſacerdotali ſacrum factu-

rus

rus IGNATIVS diacono,ſubdiacono & aco-lythis;ſequebatur ponè hominum multitudo,quos omnes ægra putauit ex eorum eſſe numero,qui per iſtos dies ab IGNATIO toto terrarum orbe morborum leuationem impetraſſent,addebant ſiquidem illi animos,& omnia fauſta ſperare iubebant. Inchoatur itaque ſacrificium ſuauiſſima perſonante ſymphoniâ;ſed nihil dum de dolore ægrotæ remitti, quin imò quoties obuerſus ad populum ſacerdos IGNATIVS *Dominus vobiſcum* pronuntiaret augeſcere ſemper mali vis,& ſub ipſam conſecrationem ita ingraueſcere,vt nihil ad dolorum cumulum addi poſſe videretur. Donec tandem cum ad vltimam Sacri benedictionem ventum eſſet, conuerſus ad ægram IGNATIVS, rogat num promiſſis, quibus ſe die Mercurij præterito volens obſtrinxerat ſtare tandem vellet:qua magno cum animi ſenſu annuente: eleuatis ille manibus benedictionem impertiens. *Ad maiorem*,inquit,*Dei gloriā ſana eſto:* ad hæc verba accurrit diaconus, & apprehenſo iacentis ægrotæ brachio ſubiecit hæc pariter verba,priora quidem Latinè *Ad maiorem Dei gloriā*,ſubſequētia verò linguâ patria:*& sācti* IGNATII, *ſurge & ſana eſto*. Nec mora, momento ſurrexit illa, attonitis quæ ad lectulum adſtabant, ſanctimonialibus, & genibus

bus proſtrata, iunctiſque manibus, oc oculis in imaginem S. IGNATII, quæ ibi aderat coniectis exclamat. *Ad maiorem Dei gloriam, agamus Deo gratias, & S.* IGNATIO: & confeſtim lectulo ſana exilijt ac ad imminẽs templo oratorium cum reliquis progreſſa, ſolemnes Deo gratias vnâ ſimul omnes egêre. Atque ex eo momento, quæ prius bacillo innixa greſſum ægrè formare poterat, de repentè tantas vires tamque conſtantem deinceps valetudinem eſt experta, quantam ſeſe totâ vita nunquam perſenſiſſe meminit: iamque menſis & dimidius fluxit, ex quo floridà corporis & animi valetudine vtitur, animoque ſe maiorem quam corpore conſecutam gratiam liberè ad Dei Sanctique IGNATII gloriam profitetur.

ANNOTATIO.

Porrò quia in hac poſtremâ narratione nouum & inſolens videri poſſet cuipiam, quod de S. IGNATIO ſacrificante dictum eſt, putaui futurum aliquod operæ pretium ſi ad confirmandam huius viſi fidem, vnam aut alteram hiſtoriam non abſimilem hic annecterem; ac primò quidem de B. Hẽrico Imperatore, cuius cũ Cunegunde coniuge perpetuâ virginitas celebratur in paucis: de hoc ita Nauclerus ad annum domini 1011.

Fertur

Fertur de Henrico hoc, quod ſemper primam noctē, ingrediens vrbem, ſolitus fuerit in Eccleſia S. Mariæ Maioris manere. Contigit autem ſemel, quod dū ſolitarius oraret, viſus ſit ſibi Chriſtus pontificalibus indutus procedere Miſſam celebraturus: quem ſequèbatur S. Laurentius, & loco ſubdiaconi Vincētius, poſt hos virgo Dei genitrix cum multitudine virginum & Angelorum: dehinc Ioh. Bap. cum Patriarchis & Prophetis: poſt hos Petrus & Ioannes cum cæteris Apoſtolis & Euang: S. Stephanus cum Martyribus. S. Martinus cum Confeſſoribus. Angeli inceperunt introitum: Suſcepimus Deus miſericordiam, & dum cantaretur, Dextera tua plena eſt iuſtitiâ, omnes Chriſtum & Beatam Virginem imitantes, extenderunt digitum in Henricum; poſt Euangelium inedicibili iubilo Angelus librum deoſculatum à Chriſto, præſentauit B. Mariæ, & poſt eam omnibus per ordinem deoſculandū, demum innuit Beata Virgo Angelo, vt porrigeret librum etiam Henrico ad oſculandum, dicens: Præbe ei pacis oſculum, cuius mihi virginitas placet, & cum præ nimio gaudio raptus, neſciret ad plenum intendere, Angelus ipſum in neruo tangens, dixit: Hoc tibi erit ſignum dilectionis Dei propter tuam caſtitatem & iuſtitiam, & exinde vſque ad mortem claudicabat, ex quo euentu vocatus eſt Henricus Claudus.

Alterum huic fermè geminum B. Godrico contigit, qui duodecimo à virginis partu ſæculo ſolitariæ vitæ in Anglia ſectator, prodigiorum mirus opifex, & alter iſtorum temporum Thaumaturgus audijt, à B. Thoma Cantuarienſi cultus vnicè, cuique & exilium, & honorificam poſt ſeptennium reſtitutionem, ac deniqueglorioſam pro Eccleſiæ defenſione mortem longè ante prænunciauit. De hoc inter pleraque alia diuinitus conceſſa beneficia recenſet & iſtud Nicolaus Harpsfeldius Archidiaconus Cantuariẽſis ad hiſtoriæ eccleſiaſticæ Anglicanæ duodecimũ ſæculũ cap. 40. *Inter alia illud illuſtre, quod idem Petrus Apoſtolus ſacra miſſæ myſteria, Eccleſiæ more apud eum celebrauerit, eiuſque confeſſione & exomologeſi, quam exquiſitè Godricus de omnibus peccatis ſuis, quę ad memoriam reuocare potuit, eo ita iubente fecit, auditâ, omnium delictorum gratiam fecerit, & ſacroſanctam illi de altari euchariſtiam miniſtrarit. Quæ cum author noſter* (is eſt Nicolaus monachus Dumelmenſis, qui B. Godrico erat à ſacrâ confeſſione, & res ab eo geſtas litteris ſumma fide mandauit, à quo Harpsfeldius ſe ea quæ de B. Godrico memorat, excerpſiſſe profitetur) *ſacra obiturus, eadem ad eum aurorâ veniſſet, & quæreret in cuius Diui memoriã myſteria celebraret? de B.* MARIA *virgine, inquit ille: & mox*

illi

illi retulit, quod ante eius aduentum D. Petrus in honorem Beatæ Trinitatis myſteria prius apud ſe peregiſſet.

AD MAIOREM DEI SANCTORVMQVE GLORIAM.

Ex auctoritate Reuerendiſſimi Domini Epiſcopi Atrebatenſis vidit & approbauit. 23 Iulij. 1622.

FRANCISCVS FOVRNETIVS *è Societ.* IESV *S. Theologiæ Doctor ac Profeſſor.*